

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos péld. sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Külföldi péld. sor 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, április 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Arad községi iskolái egykor és most.
- A kormány tagjai Bécsben.
- Csend Szerbiában.
- Mozgó templom.
- Nagy ékszerlopás Miskolcon.
- Klobucsár altábornagy reaktiválása.
- Az újjászervezett hadsereg.
- Cigányok Párisban.
- Szerb kémnek nézett aradi elmebeteg.
- Szabadlábban a bankifju.
- A mátészalkai gyilkosság.
- Hauptmann Gerhardt első kudarca.
- Bedditt a templom.
- Husvétli örömök.

A legdrágább gáz.

Arad, április 9

A boltokban a husvétli tojásokat esomagolják ki, a nyomdáknál a vas-
kos ünnepi számokat készítik: köze-
ledik a feltámadás ünnepe. Mikorára
ezek a sorok napvilágot látnak, már
a husvét glóriája veti előre fényét és
ünnepies, békés hangulat üli meg a
lelkeket. Szabad-e ezt a hangulatot
megzavarni azzal, aminek a mottója
lehet az a három szó, ami e sorok
felé került? Szabad-e eszébe juttatni
husvét előestéjén az ünneplő aradiak-
nak azt, hogy az összes magyar vá-
rosok között a legdrágább gáz világít
nekik és a legtöbbbe kerülő Auer-fény
fogadja őket, ha a feltámadás estéjén
csaladjuk körébe mennek?

Ugy érezzük és be is fogjuk bizo-
nyítani, hogy szabad, sőt kell. Ilyenkor,

huszonnégy órával az ünnep előtt, már
el lehet árulni az ünnepi lapszámok
tartalmát. Mi is elárulhatjuk, hogy
az *Aradi Közlöny* husvétli lapja egy
tanulságos statisztikával fog szolgálni.
Statisztikájával annak, hogy mennyit
fizetnek az ország nagyvárosai a gáz-
világításért. Körkérdést intéztünk az
ország nagyobb városaihoz, azok gaz-
dasági tanácsosaihoz, tudakolva: meny-
nyibe került köbméterenként a gáz a
magánfogyasztásban? Ez a kérdés
van olyan érdekes és mindenekelőtt
olyan értékes és tanulságos, mint az,
amelyik a primadonnák kedvenc sze-
repei vagy színei után kíváncsisko-
dik. Válaszoltak is rá a városok és e
válaszokat husvétli számunkban meg-
találhatja majd az olvasó. Addig csak
azt a szomorú, de előresejtett tanul-
ságot szögezzük ide, hogy széles ez
országban *Arad polgára fizet a leg-
többet akkor, ha otthonát gázzal akarja
világítani.*

Nekünk világít tehát a legdrágább
Auer; elsősorban a gáztársaságnak,
azután pedig a városnak, a város ve-
zetőinek jóvoltából. A gáz köbmé-
teréért az aradi magánfogyasztó har-
minckét fillért fizet és egyáltalában
nem kap jobb vagy szebb világítást,
mint amilyent a temesvári polgár 30,
a pécsi 28, az eszéki pedig 18 fillérért
vesz. Az aradi gáztársaság kéri
ezt a 32 fillért és mi megfizetjük, mert
a város nem ad védelmet e követelés
elleni harcban. Védelem nélkül pedig

nem tudunk harcolni, legfeljebb — de
sajnos, ez is költséggel jár — lesze-
reltetjük az Auer-t és kicseréljük vil-
lanykörtekkel, mertma már a villany-
világítás is gazdaságosabb Aradon,
mint a gáz.

A védelemnek ezt a hiányát jól
kihasználja a gáztársaság és ma sem
enged abból a magas árból, melyvel
évtizedek óta megadóztat bennünket.
Múlhattak az évtizedek, változhatott
minden, de a mi gáztársaságunk nem
vett tudomást sem a modern technika
haladásáról, sem az aradi polgárság
panaszairól. De nem vett tudomást
mindezekről a város sem. Nincs ke-
zünkben e pillanatban a gáztársaság-
gal kötött szerződés, nem ismerjük
teljes részletességgel a szerződés egyes
pontozatait, de meggyőződésünk, hogy
a város vezetősége, ha akart volna,
találhatott volna módot arra, hogy a
társaságot a gázárak mérséklésére
kényszerítse. Erre a módra rámutatni,
ezt az utat megtalálni nem is a mi
feladatunk. A város vezetőinek, a jog-
ügyi bizottságnak, vagy az ügyészi
hivatalnak kell erre ráatalálni, ha csak
egy kicsit is szem előtt tartja Arad
polgárságának érdekeit. Ez a polgár-
ság ma nagyrészt gázzal világít és
egy telhetetlen társaságnak, meg egy
indolens, talán ügyetlen, talán még
ennél is rosszabb vezetőségnek kö-
szönheti, hogy egész Magyarországon
a legdrágábban világít. Hiszen ha
csak kicsit is sarokba szorítják a gáz-

A berlini „Branderburger Thor“ tól — a Grunewaldig.

Irta: Lócs Rezső.

Branderburger Thor! Azt hiszem, nem volt
még senki Berlinben, aki a német fővárosnak
ezen nevezetességét, még ne tekintette volna.
És ez természetes is, mert a berlini és talán
minden német ezen kaput tekinti a világ kö-
zeppontjának. Erdemes a felett gondolkodni,
hogy miért épen ezt tekinti annak és miért
nem a gyönyörű fővárosnak más pontját. Hi-
szén annyi a nevezetes, művészi tökéletes
emléke, szobra, királyi palotája, muzeuma és
egyéb középülete Berlinnek, hogy a beavatatlan
előtt szinte megfoghatatlannak látszik, hogy a
berlini miért épen ezt választotta sarokkönek,
a nagy német egység szimbólumának? Pedig
ezen kérdésre a történet adja meg az egyszerű
feleletet.

A porosz nemzetnek leggyászosabb, leg-
kétségbeejtőbb jelenetei, később az egységes
német nemzet történetének legfényesebb pilla-
natai a Branderburger Thor előtt játszódtak le.
E kapuról szedték le a franciák a szerencsétlen
jénai ütközet után, 1806-ban Victoriának Quadri-
gáját és a porosz nemzet fogcsikorgatva, köny-
nyeket hullatva szemlélté a nemzeti nagy bu-
kásnak e gyászos jelenetét. Ugyanezen Quadrigát
azután 8 évvel később a poroszok magukkal
hozták Párisból, visszahozták azt régi helyére
és a porosz nemzet örömkönnyeitől ragyogó

szemekkel volt tanuja e magasztos, a porosz
királyság visszaállítását jelentő jelenetnek. Itt
bucszott el a berlini a francia hadjáratba in-
duló porosz hadseregtől, itt várta örömpesve
a hű berlini I. Vilmost, aki most már mint
császár, ezen a kapun vonult be győzelmes
hadserege élén. Sok örömmel és sok gyásznak
volt tehát tanuja e kapu, nem csodálatos tehát,
hogy Berlinnek, de az egész németységnek is
megtetesítője, szimbóluma a Branderburger
Thor, mely egyébként is az építő művészet re-
meke és csodálatosan szép fekvésénél fogva
Berlinnek egyik legszebb díszé.

Gyönyörű, tiszta levegőjű, de keményen
hideg februári napon innen indultunk el, hogy
a hólepte Thiergarten-on keresztül Charlotten-
burgba jussunk. A kapun áthaladva, a Király-
térre értünk: jobbra a parlament, mely hatal-
mas alkotás, olasz renaisszanban épült, 22 mil-
lió koronába kerülő palota, de korántsem oly
szép, mint a magyar parlament; előtte Rein-
hold Begas gyönyörű műve, a 15 méter magas,
hatalmas Bismark szobor, vele szemben a nagy
tér másik oldalán Moltke-nak fehér márvány-
ból faragott mesésen szép szobra. A „nagy
hallgató” szobra! A hideg tette-e, vagy a szo-
bornak mélységes nyugalma okozta-e, de fáz-
tam ennek a szobornak szemlélésekor. A meg-
testesült csend és nyugalom és szobor. Az álló
alak két kezével a párkányzatra és támaszkodik
gondolatokba elmerülve a messze távolba te-
kint. Nincsen e szobron semmi mesterkéeltség,
semmi dísz és eufraszág, mégis nagy és hatal-

mas alkotás, olyan, mely, ha nem is volna oda-
írva, hogy kit ábrázol — a szemlélőben tiszte-
letet, áhítatot kelt. Nincs is e szoborra más ír-
va, mint e szó: „Moltke”. A többi a történet
mondja meg. És a német tudja nemzetének tör-
ténétét.

Egy esekélynek látszó jelenet, melynek
tanuja voltam, erősít meg ebben a hitben. A
Moltke-szobortól a Sieges Allee-ba tértem be
és a nagy hideg dacára — igazi verőfényes
nap volt — távolban egy csoportot láttam az
egyik szobor előtt. Tanulók voltak ezek, kik-
nek a történet tanára a szobrok képesen tani-
totta a porosz nemzet történetét. I. Frigyes,
Poroszország első királyának szobra előtt állott
az ifjuság és a fejedelemnek két nagy munka-
társáról, Dunkelmann és Schlütterről szólott a
tanár. Istenem, mily nagy szolgálatot tenne
fővárosi ifjuságunknak, de az egész nemzetnek
is, történetünknek ilyen megelevenítése, ha pl.
Budapesten is volna valahol egy ilyen „Sieges
Allénk.” Szomorúsággal eltelve afelett, hogy ne-
künk sajnosan ilyen nincs, a Roland-kút előtt el-
haladva, jobbra betértünk a Thiergarten-Strasseba
és itt bocsanatot kérek a szives olvasótól, hogy az
ezen utcában tapasztaltokról, ideális szép dol-
gokról és a prózai mindennapi élet dolgairól
egyszerre beszámolok; de egy sötétnek impres-
zióit akarván elmondani, ninesen módomban
azokat osztályozni. Az ideális szép dolgok közé
tartozik III. Frigyes Vilmos és rajongásig szer-
etett nejének, Lujának, szobra. Közvetlen
közelemben, mintha a német mindazt, ami a

ársaságot, annak engednie kell. A naga sirját ássa, ha nem enged, mert akkor a villanynyal való harcban előbb-utóbb elveszti azt a tömeggyasztást, melylyel ma a polgárság türelmes, konzervatív természeténél fogva még rendelkezik. Talán a számok, a beszédes számok megbolygatják majd egy kicsit ezt a csodálatos türelmet. *

A kormánytagjai Bécsben

A politikai helyzet.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, április 9

A tegnapi minisztertanácson történt diszpozíciók következtében, az a program, amelyet a parlament újbóli megnyitására a kormány előkészített, némi változást szenved. A miniszterelnök április 14-én fog Bécsbe utazni, s audienciára megy a királyhoz, akinek részletes jelentést tesz a helyzetről. A miniszterelnök azután vissza jön Budapestre, ahol minisztertanácsaival megbeszéli a további teendőket, április 18-án pedig Kossuth és Szerényi társaságában fog Bécsbe utazni. Politikai körökben sokat beszélnek most arról, hogy ha nem sikerül a bankkérdés megfelelő megoldását biztosítani, a kormány részéről a házfelosztás van kilátásba helyezve.

Mai távirataink a politikai helyzetről alább következnek:

(Új politikai naptár.)

A válság eddigi dátumai a tegnapi minisztertanácson történt diszpozíciók következtében némi változást szenvedtek. A miniszterelnök ugyanis értesítést kapott arról, hogy az osztrák kormány tagjai nagyrészt még az ünnepek után sem lehetnek Bécsben s különösen Bilinski Leo lovag pénzügyminiszter, az osztrák-magyar bank volt kormányzója marad távol a jövő hét végéig. Így aztán újabb megállapodás történt a kormánytárgyalások idejére vonatkozólag, még pedig a következőképen:

Április tizennegyedikén csak Wekerle miniszterelnök utazik fel Bécsbe s audienciára megy a királyhoz, akinek részint a helyzetre, részint bizonyos egyéb ügyekre vonatkozólag tesz előterjesztést. A miniszterelnök azután haza jön Budapestre, ahol minisztertanácsaival megbeszéli a további teendőket, április tizennyolcadikán pedig vele együtt Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, Apponyi Albert gróf kultuszminiszter és Szerényi József kereskedelmi államtitkár utaznak Bécsbe s megkezdik a kormánytárgyalásokat. Egyebekben pedig a diszpozíciók ugyanazok, amelyek voltak.

(Egy politikus a helyzetről.)

Egy politikus ma a következőképen nyilatkozott egy hírlapíró előtt a helyzetről:

— A kormány egész komolyan foglalkozik a házfelosztás tervével. De előbb ki fogja méríteni az összes parlamenti eszközöket a válság megoldására. A kormány szolidáris abban, hogy az önálló bankot 1911-re nem lehet megvalósítani, erre már se idő, se alkalom nincs; ezenkívül ő felsége se járul hozzá. A Wekerle-kabinet tehát elvben elhatározta, hogy a közös bank szabadalmának 1917-ig való meghosszabbítását fogja ajánlani a parlamentnek. Ha erre a mostani Házban nem lesz megfelelő, kompakt többség, úgy a kormány új választásokat fog csinálni. Én azt hiszem, ha Kossuth elhagyja merev álláspontját és elég erélyesen fog fellépni, úgy a függetlenségi párt nagy zöme vele fog menni és Justhék és Hollók kilépnek a pártból. De bekövetkezik az ellenkezője is, ha Kossuth gyengének mutatkoznak. Ez esetben fel fogják oszlatni a Házat és új választásokkal próbál majd egységes nagy pártot teremteni.

Fejérváry és a koalíció. Budapestről jelentik: Politikai körökben az a hír volt elterjedve, hogy Fejérváry Géza báró darabont-testőrkapitány a képviselőháznak minap hozott, az 1905. évi zárószámadásokra vonatkozó határozata következtében lemond minden állásáról és méltóságáról. Egy hírlapíró előtt Fejérváry a leghatározottabban megcáfolta ezt a hírt.

— Nem akarom, ugymond, a koalíciót megfosztani attól a gyönyörűségtől, hogy mindenütt és mennél gyakrabban lásson.

Arad községi iskolai egykor és most

*
— Közéleg a feltámadás. —

Csak huszonöt évre megyek vissza. Arad iskoláinak híretől visszhangzott a hármas bérc hazája. Simay, Millig, Györgyössy, Márai és Záray voltak a tanítói, egyenkint is súlyos nevek, együttvéve meg megvihatatlan erősségek a nemzeti és modern kultúra szolgálatában.

Tuladunai csendes ázilumomba is elhatott a visszhang, mely elkábította mindig a felhőkben járt lelkemet s ábrándokban ringott szívemet. Ily iskolákban szolgálni nemzetemnek legszentebb ügyét, ily tanférjak fényében és peldaadásában megedzödni a legideálisabb munkakör betöltésében, álomnak is szép volt, a valóságban meg a megittasultságot jelentette. E káprázattól vonzatva otthagytam egy állást, mely — oh, utálatos próza! — pénzértékben legalább is kétszerese volt annak, amit érte itt Aradon csereképen anyagiakban kaptam.

Más szempontból is jelentékeny volt áldozatom: tizenhat esztendő ottmüködésnek honoráriumát, megkülönböztetést, pozíciót és más-nemü értékeket mindet készséggel raktam azon oltárra, amelyen a lelkemben kialakult reményesség szerint kiváló és hívatott pedagógusok élesztgették a hazafias lelkesedésnek és az önfeláldozó munkásságnak nemes tüzét.

Vétkezném azoknak emléke ellen, akik bennem a tanítót akként nevelték, hogy az önértéket lássam elsőrendű tényezőül, mellőzhetetlen előfeltételül a kulturális munka sikerének biztosításában; úgy éreztem, a porszemet megillető hányad ez ingredenciából élt bennem; mindamelllett aggodalommal és csak saruimnak leoldása után mertem Arad alapvető közművelődésének égő csipkebokrához közeledni. De közeledtem s megvalósítva látva álmodomat, szerény büszkeséggel vallottam magamat azon tantestület tagjául, melynek soraiban a kiválóak mellett (majdnem 18 évi iskolaszéki tagságom ideje alatt teljesített osztálylátogatásaimból leszűrt meggyőződésemmel) az a kötelességtudás és az érdemesség tiszteletreméltó egyedeit is találtam.

Ráakadtam itt arra a térre, ahol az alkoskodást kizáró emberszeretet és eszményi ügybuzgóság karöltve végezte misszióját és ez

szívének kedves, a mire nemzeti önértéke büszke, egy helyen kívánná bemutatni, emlékezik Wagnernek világhírű szobra. A másik oldalon terül el a Thiergarten negyed, Berlinnek azon városrésze, mely nem is oly régen még a legelőkelőbb negyede volt, habár ma is az ő kertszerű, villaszerűen épített házaival rendkívül kellemes és előkelő benyomást kelt. Az észszerű építkezésnek azon módjával, hogy a házakat összeépítik és két-két ház között egy közös kertet hagynak, ezen negyed ma is Berlinnek egyik leg egészségesebb negyede. Előkelőségét ma már elvitatta előle a „Kurfürsten Damm,” melynek egy és kétemeletes villáiban nem tartozik a ritkaságok közé az olyan lakás, amelyért egy-egy szerencsés halandó 25—30 ezer márka évi bért fizet. Hogy a gyakorlati tapasztalatokra is rátérjek, megemlítem, hogy e séta közben láttam először a Hartwich-féle szemétkocsit alkalmazásban. Feltűnő volt előttem, hogy a házról-házra járó nagy automobil-kocsiról esukott, szürkére mázolt, könnyűnek látszó vasládakat emelnek le és azokat egy ember, úgy amiként nálunk a szódavízzel szokásos, a házba viszi be és üres kézzel tér vissza. Ezek üres szemétes ládák, amelyekkel délután látják el a háztartásokat és amelyeket másnap reggel szeméttel megtöltve onnan ismét elhordatnak. A szeméthordásnak legideálisabb, a hygea minden követelményének megfelelő rendszere. Amelynek csak az a baja, hogy egyfelől költséges, másfelől pedig nagy tőkebefektetést igénylő szemétszortírozó telephely felállítását teszi szükségessé,

mert csakis ilyen lucratív vállalattal kapcsolatban vállnak a kapcsolatos terhek elviselhetőkké.

A 10 és 1/2 km. hosszú, Berlint egész szélességében átszelő, a múlt század negyvenes éveiben, eredetileg védelemre szolgáló árokból keletkezett ugynevezett „Landwehr-Canal”-on átkelve, Charlottenburgba értünk és ezzel 3 km.-nyire távolodtunk el a Branderburger Thor-tól. Az előbb oly kellemes, előkelő csendet ismét a nagyvárosnak zaja váltja fel, mintha azért a kellemes, mi által sem zavart sétáért, amelyet a Thiergartenon keresztül tettünk volt meg, bűnhődnünk kellene. Automobilt, automobil követi. A földalatti vasut kibukkan a föld színére és örült csemetésszel figyelmezteti a sétálót, hogy immár ismét Berlinnek forgatagába került. Az az élénk sürgés-forgás, amely Berlin főutcaira nézve oly jellegzetes, itt fokozott mértékben érezteti kellemetlen hatását. Charlottenburg teljesen össze van építve Berlinnel, úgy, hogy az elválasztó, nem is oly széles utcának egyik oldala még Berlin, a másik oldala pedig már az önálló közigazgatással bíró Charlottenburg. Miután nem lehet feladat, hogy e cikk keretében apróbb részletekre kiterjeszkedjem, csak egy nevezetességről teszek említést, mely ma a legújabb és egyik legérdekesebb alkotása a számító és jól számító német tőkének. A 10,000 négyzetméter területen épült „Eispalast”-ról akarok néhány szót szólni. Az aradi Szabadság-teret üvegkupolával ellátva kell elképzelni, hogy fogalmat alkossunk magunk-

nak arról az óriási etablissementről, melynek Eispalast a neve. A beépített területnek kb. két és háromnegyed részét a leggyönyörűbb, sima jég borítja. A teremben állandóan +2—3 R° a hőmérséklet. A jégpályát köröskörül a földszinten és az első emeleten arkadok övezik, melyek központilag fűtve vannak, s így a bennük való tartózkodás igen kellemes. Az arkadok nyílásaiban terített asztalok várják a vendégeket. Óriási zenekar gyönyörködött a fel és alá hullámzó tömeget és szolgál kíséretül a vigan korcsolyázóknak. A nyüzsgés a jégen óriási. Jelenlétünkkor mintegy 500 korcsolyázó lehetett jelen. A zenekar által adott jelre a korcsolyázók tömege a periferiákra vonul és az üresen maradt térre kivonulnak a svájci, vagy norvég műkorcsolyázók. Az általuk előadott produkciók már magukban véve megtekintésre érdemesek. Hol egyes korcsolyázó mutatja be hajmeresztő mutatványait, hol párosával lejtének a zenének ütemei szerint, hol pedig mind a 6 vagy 8 pár keringőt lejt, vagy négyest táncol. Óriási taps jutalmazza a szereplőket. A zenekar ismét rázendít egy szép keringőre és újból élénk áll a nyüzsgő kép. Télen-nyáron, reggel, délután, este folyik itt a mulatság, a jég sohasem fogy el, mert az alulról alkalmazott hűtőcsővezet a lekopott és hó alakjában elsepert, a jeget pótolni hivatott öntöző vizet egy pár perc alatt ismét sima jégtükré változtatja át.

Miután sokáig időztünk a felejthetetlen szép helyen, egy auto-droskéra szálltunk és

teljesen érthető is volt olyan helyen, ahol az összes tényezők: hatóság, társadalom, iskola és tanító egymást megértve s nem egymást megsértve, egymást támogatva és nem egymást támadva munkáltak a nemzetfenntartásnak vállvetett istápolásra utalt súlyos tisztét, gyanu-mentesen és kölcsönös bizalommal.

Ez az idő volt Arad községi iskoláinak virágos kora. Illat és harmónia minden irányban.

Ezt a harmóniát a legbántóbb disszonancia váltotta fel, alig néhány éve, majdnem minden átmenet nélkül. Méltatlan indokból, egy kellemtelen magánügyből keletkezett az egész. Egy beteges eszme szuggeszciójától beszámíthatatlanná vált tanítótársunk vádakkal illetett valakit, aki — nem lehet megállapítani, milyen másnemű szuggeszció kényszerhatása alatt? — e támadást impulzusul használta fel arra, hogy urbi et orbi, felsőbbség és Arad művelt közönségének hitében és itéletében diszkreditálja etikai és tanítói értékünket s aki az ily módon megtévesztett közvélekedésre támaszkodva a köztörvényhatóság és vezető emberek jóhiszeműségének felhasználásával egy kreálendő állás szervezetében rátört (vagy mondjuk enyhébben: rátört) a tanítóságnak intézményesen biztosított jogaira. Mert hát méltóztatnak tudni, izgága, „renitenskedő“, „abuzusban tultengő“ népséggel csak kényuri nyomással lehet boldogulni...

Az egyik örütség szülte a másikat.

Keresem, de nem találok sehohsem a mentő kezét, mely e lehetetlen és hazug helyzetnek szanálására a megfelelő orvosszert tudná és akarná nyújtani. Nincs, nincs! Látok ugyan egy mentő akciót, de ez mintha azt tendálná, hogy igazolni kell azt a sarat, melyet a röpiratok szerencsétlen ötletéből Arad iskoláira frecesentettek.

Nos igen, mert Magyarországon és így Aradon is, a nagyközönséget sokkal jobban érdekli az emberek sorsa, mint az eszmé. Hogy ily magatartás és eljárás során az iskola, a legszentebb eszmék kohója színvonalának sülyednie kell: ki törődnek ily csekélységekkel — ilyenkor?...

A közszolgálat munkásának határai végesek, a fizikai és szellemi enerzsiák hanyatlása felytán; én is odajutottam már e határmezsgyéhez. Menni, akarnék, mennem kellene, de

Charlottenburgon keresztül a már említett Kurfürsten-Damon végig a Hallensee állomáson át Grunewaldba értünk. Grunewald egy villa-kolónia, mely a királyi család tulajdonát képező mintegy 4600 hektár területű fenyveserdőben keletkezett, amely erdő az udvar által parcellázott és legnagyobb részben már el is adott. A Grunewald Berlinnek legtávolabbi része, de még mindig Berlinhez tartozik, bár annak végpontja. A Brandenburger Thortól kb. 10 km.-nyire esik. Miután a berlini autonak taxaméterje nem a vele eltöltött időt, hanem az általa megtett kilométereket mutatja, a takarékoság parancsának engedelmességgel visszafordultunk és rövid 8 perc alatt a Friedrich-strasében levő Hotel Centralba értünk, hogy folytassuk azon nagyszabású tárgyalásokat, melyek a hegyaljai kis vasutnak villamosítását célozták s melyek — amint az annak idejében közölve is volt — eredményre is vezettek.

Ezer és egy impresszió él még bennem, melyek mind ezen kis séta alatt támadtak bennem. A rend és tisztaság, a művészeti, mely mindenben kifejezésre jut, a fajnak harmoniája, mely soha zavarva nem lesz, az udvari automobilok syren-hangjai, a tulszifolt autobuszok, a Wertheimer-féle áruház előtti kocsi torlódás, mely minden rendőri beavatkozás nélkül magától kibogozódik, a Wenten áruház 5 emeleten végigvonuló, villanyfényben uszó száz és száz ablaka: egy-egy gondolatnak szülő oka, mely fölött meditatálni érdemes.

— nem mehetek, nem; mert — bocsánatot kérek ez önézetért, bármily szerény is a saját csekélységemre szabott mértékvételelem — aki akkora áldozatot hozott idealizmusának, mint jómagam: ezzel a sárral nem hagyhatja el öröklését.

Meg kell várnom a tisztulási folyamatot, meg letiport integritásunk feltámadását. Nem akarom feltenni, hogy akadjon, aki e feltámadást a kapcsolatos szent érdekek mérhetetlen kárára, késleltetni merészelné.

... Oh, egykor és most: fény és árny!...

Bokor Alajos,
igazgató-tanító.

MOZGÓ TEMPLOM.

Istentisztelet a sineken.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 9.

Tagadhatatlanul magán viseli a „Made in Amerika“ jelzést az az isten-háza, mely ekspresszvonat sebességével robog végig az amerikai vasutak sinjein.

A katolikus hitelesítés és hitápolás céljából alakult amerikai társaság egyik előkelő tagja, Ambros Petry — mint New-Yorkból jelentik, — azzal az eredeti gondolattal állott elő, hogy egy kerekre épített vasuti kápolnát kell készíteni. A mozgó istenháza el is készült 12 ezer dollár költségen. Huszonkét méter hosszú, körülbelül hetven ember befogadására alkalmas ez a kápolna, mellette pedig van két szoba a püspök s az öt kísérő misszionárius számára. Hozzá tartozik végül egy kicsinyke konyha éléskamrákkal, hogy még a vad nyugat és dél pusztaságain való nagy utazások alkalmával is el legyenek látva.

Az oltár akként van elkészítve, hogy számos fiókjában az összes kegyszereknek helyük van; az áldozó-asztal szükség szerint gyóntató székké alakítható át. A vasuti kápolna minden várakozáson felül bevált. Olyan helyeken, ahol eddig óriási távolságuknál fogva egyáltalán soha isteni tiszteletet nem tartottak, vagy oly helyeken, ahol eddig egy szénapajta vagy kezdetleges fakunyhó tette lehetővé, hogy a vándor lelkes misézessen, most megáll a vasuti kápolna, amelyet bármely vonathoz hozzá lehet kapcsolni. A rendeltetési állomáson egyszerűen valamelyik holtsinre tolják.

A helyi lapokban aztán hirdetés jelenik meg: „Katholikus istentisztelet Hotwaterban. Kansas. A Szent Antal vasuti kápolna szombat délután négy órakor érkezik a rock islandi pályadvarra s a hívek használatára a Fő-utca közelében egy melléksinre tolják. Gyónni lehet reggel öt órától hatig és esti héttől kilenc óráig. Vasárnap reggel a főtisztelendő püspök ur fog misézni. Utána ismét kilenc óráig gyóntatás, kilenc órakor nagymise szentbeszéddel, amely után a keresztység szentségét szolgáltatják ki. A gyermekek részére oktatás négy órakor, utána veesernye, áldás az Oltáriszentséggel és nyolcadfél órakor esti konferencia.“

Eltekintve attól, hogy a tökéletesen elhanyagolt vidéken a hívőknek alkalmuk nyílik vallásos kötelességeik teljesítésére, a Szt. Antal vasuti kápolna még más tekintetben is bámulatos eredményt ért el. Kanopolisban például egyetlen istentisztelet annyira fellelkesítette az egybegyülteket, hogy azonnal nagy telket adományoztak templomépítésre s annak felépítésére az első gyűjtésre százezer dollár gyűlt össze. Bellevilleben egész kis városrészt ajánlottak fel e célra s azonnal megkezdtek a templom és iskolaépítést. Egy katolikus község,

bár csak tíz családból állt, azonnal négy értékes telket ajándékozott, mint alaptőkét a templomépítéshez háromezer dollár értékben.

CSEND SZERBIÁBAN.

György egy milliót követel.

— Távirati tudósítás. —

Arad, április 9.

Ugy látszik, hogy a nyugalom teljesen helyreállott Szerbiában és a lakosság belenyugodott a kormány intézkedéseibe. A katonatisztek körében észlelhető ugyan még némi mozgalom, de ez már semmiféle komolyabb jelentőséggel nem bír. Egy berlini távirat szerint Sándor herceg le akar mondani György herceg javára a trónörökös rangjáról, hogy ne legyen testvérharc közöttük. György még nem távozott el Belgrádból. Egy millió frankot követel. Mig ezt meg nem kapja — mondotta — nem távozik. Biztosítani akarja megélhetését. A kormány a követelésnek vonakodik eleget tenni.

A mai eseményekről alábbi táviratainkban számolunk be:

Elégedetlenkedő tisztikar.

Belgrádból táviratozzák: A nisi és kraljevói lovas ezredek tisztjei tiltakoznak Arzen hercegnek a lovasság főparancsnokává való kinevezése ellen. Véleményük szerint nem járja az, hogy Arzen herceg, aki a konfliktus ideje alatt külföldön tartózkodott, most olyan állást foglaljon el, amelyre sokkal derekabb katonát kellene kinevezni.

Berlinből táviratozzák: A nisi és kraljevói tisztiek lemondásának okáról a Lokalanzeigernek a következőket jelentik: A lovassági ezredek tizenhét tisztje az Ausztria-Magyarországgal való konfliktus elintézése — a leszerelés — miatt mondott le. Téves azonban az a hír, hogy a kormány eljárása ellen a tisztiek tiltakozni akarnak.

György herceg pénzt kér.

Belgrádból táviratozzák: György herceg kijelentette, hogy addig Belgrádból nem utazik el, mig anyagi ügyeit a kormány nem rendezi. A herceg egy millió frankot követel, amit a kormány nem akar neki megadni. E miatt a herceg sokáig tanácskozott a királylyal. György kijelentette, az a kívánsága, hogy a kormány úgy rendezze ügyeit, hogy megélhessen.

Sándor trónörökös lemond?

Belgrádból táviratozzák: A udvarhoz közel álló lapok jelentik, hogy Sándor herceg nincsen megelégedve trónörökös rangjával. Lehetséges, hogy a testvérharc elkerülése végett, György herceg javára le fog mondani rangjáról.

Okánovics, a királygyilkos őrnagy — lapszerkesztő.

Belgrádból táviratozzák: A katonai és politikai körök sokat foglalkoznak mostan Okánovics őrnagy, a kraljevói 2-ik lovasezred parancsnokának és az ezred tisztjeinek a lemondásával. Okánovics és az ezred tisztikara, a háborus párt és György volt trónörökösnek lelkes hívei, mindenáron a háborút akarták. Szerbia több garnizonjával egyetértően, a béke, illetőleg a leszerelés tényében, melyet György trónörökös kierőszakolt lemondása előzött meg, Okánovics és ezredének tisztikara, — hazaárulást látott és Zsivkovics hadügyminiszternek rendelkezésére bocsájtották az állásukat; hasonlóan cselekedtek a nisi tisztiek is.

A hadügyminiszter megkerülésével Péter király táviratilag magához hívatta Okánovicsot, akiket ráakart venni, hogy úgy 6, mint az ezred tisztjei vonják vissza lemondásukat. Okánovics kijelentette, hogy elhatározása mellett marad, hanem oda fog hatni, hogy tisztársait maradásra bírja. Okánovics, aki tudvalevően tevékeny részt vett a királygyilkosságban, a belgrádi lapokban tiltakozik ama vád ellen, mintha 6 valami előnyt, vagy kedvezést akart volna a királytól kicsikarni és egyben kijelentette, hogy április 14-től fogva *Vojszka* (Hadsereg) címén lapot fog kiadni, melyben kiméletlenül megmondja majd az igazat Péter királynak, a kormányának és Zsivkovics hadügyminiszternek.

A kereskedelmi szerződés.

Belgrádból táviratozzák: Egy aktív miniszter a szerb kereskedelmi szerződés tárgyalására nézve ezeket mondotta: A kereskedelmi szerződés tárgyalásáról terjesztett hírek, amelyek Szerbia követelésére vonatkoznak, alaptalanok. Szerbia az állatkivitelre nézve még nem nyilatkozott. A erenthal kétszer ajánlott már több kedvezményt, amelyet azonban a szerb kormány vissza utasított. Ki kell jelentenem, hogy Szerbia az annekszióért semmiféle gazdasági kárpótlást nem akar.

Husvételi örömök.

*

Ünnepi vendégek.

*

— Jó napot, jó napot. Boldog ünnepeket kívánok.

— Ne tegye, oh ne tegye. Ha jóbarátságban akar velem maradni, akkor hagyjon békét nekem a boldog ünnepekkel.

— Hát miért haragszik maga a boldog ünnepekre?

— Még ne is haragudjunk? Nem értem, miért nevezik ezeket boldogoknak és ünnepeknek. Az ünnep csöndes, vidám és meglegedett pihenést jelent. Valami eltérést a hétköznapiaságtól. És mi történik?

— No igen, hát gond van és teher. De hát a csöndes, vidám meglegedés is pénzbe kerül. De lássa, milyen öröm husvétkor a rántott bárány...

— Kilőja nyolevan krajeár.

— Azután egy-egy cukros nyulaeska a kisebb gyermekeknek, oh, micsoda mosolygó boldogság.

— Igen, legalább 3 forint.

— Azután mennyi poézis van a piros tojásokban.

— Selyemből és bonbonokkal háromtól öt forintig.

— Azután a husvételi locsolás örömei...

— Két liter likőr és 3 forint ára sütemény minő boldogság!

— Magából kivesszett minden poézis, folyton az anyagiakról beszél.

— Hagyjon nekem békét azzal a poézissel. Én megvettem *Fázfa* Edömer költeményeit 2 K. 50 fillérért, az legalább poézis volt és megérte. De nem találok poézist a rántott báránytól egészen a harmadik üres likőrös üvegig semmiféle husvételi örömben.

— Hát a vendégek, a kedves rokonok?

— Hallja, ezekről meg éppen hallgasson! Ezek is otthon maradhatnak. Igazán nem értem, hogy tudja valaki elhagyni a házi tűzhegyét husvét szent ünnepén. Amikor otthon öröm vár rá és boldogság, akkor máshoz megy vendégségbe. Ahelyett, hogy otthon töltsön a boldog ünnepeket.

— Talán szintén vendégeket kap?

— Azt már nem, még csak az kellene. De azok helyett is haragszom, akik vendégeket kapnak. És így legalább...

— Nos?

— Ez az egyetlen husvételi örööm. Hogy másoknak még vendégeik is vannak! Hahaha!...

Szerb kémnek nézett aradi elmebeteg.

A csendőrség tévedése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, április 9.

Mióta a szerbeknek Magyarország területén való kémkedéséről forgalomba került néhány riasztó hír, azóta a hazai hatóságok ketős éberséggel őrködnek amaz intézmények fölött, amelyeket legjobban kell féltetni a kémektől. Különös gondot fordítanak a hatóságok, hogy a nagy számmal elszaporodott szerb politikai kémek például a vasuti vonalak fekvéséről pontos rajzokat ne tudjanak készíteni.

Az aradmegyei Fakert csendőrségének ma egy „gyanus” ember került a kezébe. A fakerti csendőrjárat ugyanis a határban különös férfit pillantott meg. A körülbelül 50 éves ember a földön hevert és a sinéket meg a táviratpóznákat lerajzolta az előtte fekvő papírra.

— Ez bizonyosan kém, — gondolta a fontoskodó csendőr és azonnal lefogta a különösen viselkedő férfit. Az ugyanis egyáltalán nem ellenkezett, hanem csak bambán bámult a fegyveres emberekre.

— Mi a neve? — kérdezték tőle a csendőrök.

— Igen, nagyon jó, — mondta a titokzatos idegen és olyan arcot vágott, mintha direkt a Frim-intézetből rendelte volna.

— Ismerjük már az ilyen fogást. Örültnek tettei magát, mondta az egyik csendőr és a jelenségből feltétlenül arra következtetett, hogy a jámbor alak veszedelmes szerb kém.

Direkt a törvényszéki vizsgálóbíróhoz hozták az idegent, hogy megállapítsák ki ő? Ott megmotozták. A zsebében olyan írásokat találtak, amelyekből arra lehetett következtetni, hogy *Juhász István* aradi szobafestő az illető. A vizsgálóbíró szintén gyanusnak találta az állítólagos festőt és elrendelte nála a házkutatást, amivel az aradi rendőrséget bizta meg. *Green Nándor* főkapitány értesülvén a titokzatos alakról, intézkedett, hogy eléje vezessék, hátha valami körözött ember az illető.

Délután át is kísérték a rendőrségre. A főkapitány néhány szót váltott vele és halkán azt mondta az egyik detektívnek:

— Ez úgy látszik örült.

Ekkor hirtelen előállott az egyik csendőr és sértődötten mondta:

— Dehogy örült! Én jobban tudom, hogy ez egy közveszélyes kém.

A megtartott házkutatásnál munkakönyvet találtak, amelyben *Glück József* ismert szobafestőmester neve is szerepelt. A főkapitány felhívatta Glücköt és megkérdezte tőle:

— Ismeri-e ezt az embert?

— Hogyne ismerném, — mondta — *Juhász István*. Nálam dolgozott vagy tíz évig, de elmebaja miatt el kellett bocsátani. Most én vagyok a gondnoka.

A rendőrség erre szabadon engedte *Juhászt*, a csendőrök pedig elvonultak Fakertre azzal a véleménynyel, hogy a nagyvárosi rendőrségekre nem szabad politikai „bűnöst” bízni, mert azonnal örültnek nyilvánítják a delikvenst.

Nagy ékszerlopás Miskolcon.

Elfogták a tettest.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, április 9.

Megírtuk lapunk szerdai számában, hogy a miskolci rendőrség átíratilag kereste meg az aradi rendőrséget és arra kérte, hogy fogja el *Gáspár Lajos* husz évi fegyházat ült notórius betörőt, mert azt hiszi, hogy a *Lichtschein* Vilmos földbirtokos kárára elkövetett 23,400 koronás ékszerlopásnak ő a tettese. *Gáspárt* már egyszer fegyházba juttatta *Green* főkapitány, de akkor 14 betörést követett el. A rendőri zsargonban „nehéz alaknak” mondott betörő most az egyszer ártatlan. Nem lophatta el a sok ékszer, mert *Kassán* — ül. Erről értesítette is *Green* a miskolci rendőrséget és egy szersmind ama nézetének is kifejezést adott válaszában, hogy a vele ismertetett körülményekből azt látja, hogy a betörést egy a viszonyokkal ismerős helybeli egyén követhette el.

Az események igazolták ezt a felfogást. Az ékszertolvaj ma — mint tudósítónk jelenti — már le van tartóztatva.

A *Lichtschein*-féle ékszerlopás március 28-án történt. A lopásról másnap reggel tettek jelentést a rendőrségen, mely az ellopott 23400 korona értékű ékszerek leírását közölte egy a helybeli zálogházakkal, mint az ország összes rendőrhatalóságaival. Előbb oly irányban folyt a nyomozás, hogy a betörést egy átutazó banda követte el. Két fővárosi detektív is nyomozott az ügyben s ezek *Abbáziába* utaztak, azt sejtve, hogy a tolvaj zsákmányával odamenekült.

Valószínűbbnek látszott azonban, hogy a betörést oly egyén követte el, aki a helyi viszonyokkal ismerős. Ez okból eréllyel kellett Miskolcon is folytatni a nyomozást.

Folyó hó 6-án délelőtt 10 óra tájban jelentette *Spiegel* Jakab ottani zálogháztulajdonos a rendőrségnek, hogy egy asszony nála el akar zálogosítani ékszereket, melyek hasonlítanak a *Lichtschein*-féle betörés alkalmával eltűnt ékszerekhez. A rendőrség nyomban lefoglalta az ékszereket és az asszonyt vallatóra fogta. Az asszony — *Weisz Herman* Szirma-utcai cipész felesége — azt mondotta, hogy az ékszereket férje adta át neki értékesítés végett. *Weisz Herman* szintén kihallgatták és ez azt állította, hogy az ékszereket egy idegen fiatalember hagyta nála részére készített cipők vételára fejében. A rendőrség nem adott hitelt e vallomásnak különösen azért, mert *Weisz Herman* és felesége között ellentmondás volt. *Weiszné* ugyanis azt állította, hogy férje látta az ékszereket, mielőtt azokat átadta neki, míg férje ezt tagadta.

A rendőrség *Weisz Herman* letartóztatva és folyton gyűjtötte az adatokat. A nyomozás során gyanúkok merültek fel arra nézve, hogy a betörésről tudomással bír egy *Béki Lajos* nevű rovott multu cipészegéd, aki hosszabb ideig *Weisz Hermann*nál volt alkalmazva. Tegnap este sikerült megtudni, hogy *Béki* Miskolcon a Kertész-soron lakik. Éjjel két óra tájban rendőrök jelentek meg *Béki* lakásán. Itt találták *Béki Lajost* és *Ternyik Mihály* urasági inast. Mindkettőjüket bevitték a rendőrségre, ahol nyomban hozzáfogtak kihallgatásukhoz. *Béki Lajost* hallgatták ki először. Hosszas tagadás után beismerte, hogy tudomása van a betörésről, melyet *Ternyik* követett el, aki az ellopott ékszereket *Weisz Herman* cipésznek adta át megőrzés, illetve értékesítés céljából.

Ezután került a sor *Ternyik Mihály* kihall-

gatására. Ternyik a bizonyítékok sulya alatt beismerő vallomást tett. Elmondotta, hogy régebben hosszabb ideig ugyanazon udvarban volt mint inas szolgálatban, ahol Lichtscheinék laknak. Március hó 28-án estefelé az udvarban járt és ekkor látta, hogy két asszony eltávozik a lakásból, amely sötétben maradt. Ekkor elhatározta, hogy betör a lakásba. Látva, hogy nem járnak az udvarban, az üvegfalon felmászott és feltörve az előszobát, bement a lakásba. A szekrényt egy feszítő vassal feltörte és az ott talált ékszereket magához véve, észrevétel nélkül kiosont. Ezután Béki Lajossal együtt elmentek Weisz Hermanhoz, akinek átadták az ékszerek egy részét, hogy megőrizze, illetve értékesítse. Néhány ezer korona értékű ékszert zálogba tettek, a többit Weisz Herman lakásán rejtették el.

A rendőrség az ékszereket meg is találta a bemondott helyen. Weisz a tettes vallomásával szemben is ragaszkodik ahhoz, hogy a lopásról tudomása nem volt, sem pedig az ékszerek elrejtéséről. A rendőrség az ékszerekből eddig 22 ezer kor. értékűt talált meg és azokat a kir. ügyészségnek átadta. A vizsgálat tovább folyik, hogy a szenzációs lopás minden részletére világosságot derítsenek.

Bedőlt templom.

Egy baptista imaház pusztulása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 9.

Megkapó, rejtélyes esemény tartja izgalomban Beél község lakosságát. A beéli baptisták imaháza tegnap délután 3 órakor egyszerre csak nagy robajjal összeomlott.

Babonás színek vegyülnek ebbe a házómlásba. Misztikus jelenség, rejtett körülmények és a bibliai idő, amelyben mindez történt, valami nagy, ritka eseménnyé tesz ez a szenzációt. A templomkárpitok meghasadásának nagy hetében ezer és annyi év után most egy biharmegyei kis faluban játszódik le a hívők szeme előtt ama falakat rengető misztikus esemény. A beéli baptisták rajongó lelke babonás félelemtől remeg most imaházuk omlása miatt és tudvilági akarataik tulajdonítják a katasztrófát.

A különös házómlás valóban nem mindennapi körülmények között következett be. Egyszerű, nagy épület volt ez a ház, melynek falai ugynevezett vert falak voltak. A nagy masszív épületen semmi jel nem mutatta, hogy a végromlás fenyegeti. Komoran és szerényen állott a puritán diszű ház. Egyszerű ajtaja felett egy bibliai sor jelezte, hogy istenes ez a hajlék.

KOPOGTASSATOK ÉS MEGNYITTIK NEKTEK.

Tegnap délután 3 órakor nagyheti ajtatóságra teljes számban gyűltek össze a templom előtt a beéli baptisták. Hatvan lélek állott az ajtó előtt várva, hogy megnyitassék nekik. Az imaház gondnoka éppen odalépett az ajtóhoz, hogy kinyissa azt, mikor egyszerre csak megingott a ház erese. A következő pillanatban megnyiták az imaház falai. A hívők rémülten futottak ki az utra, ahol térdre borultak. Egy szempillantás alatt történt az egész. A megnyitott falak beomlottak és a szerterepedt tetőzet alázuhan. Mint kártyavár esett össze nagy robajjal az egész imaház, mely földig rommá lett.

A baptista hívők érthető rémülettel néztek imaházuk pusztulását. Odasereglett a zuhanás zajára az egész falu és késő estig mindig volt nézője a csodás pusztulásnak.

A hatóság is vizsgálatot tartott. Embert a romok nem temettek el, mert éppen — különös szerencse — senki sem volt a hajlékban. Az összeomlást valószínűleg az okozta, hogy a tető terhét a falak nem bírták ki.

Az újjászervezett hadsereg.

Nagy reformok küszöbén.

Miről folyt a temesvári tanácskozás?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 9.

A monarchia egyetlen kardcsapás nélkül fényes győzelmet aratott Európa legnagyobb államai fölött a szerb konfliktus ügyében. Szükség sem volt arra, hogy kipróbálja a hatalmas hadseregének harc képességét, amelyről, bizony, valljuk be őszintén, az eddigi fegyvertények után általában nem a legjobb hírek keringtek. A háború fenyegető veszedelme azonban ha nem is vette közvetlenül igénybe a hadsereget, — olyan hatást eredményezett, amely az egész fegyveres erőre nézve igazán életbevágó fontosságúnak mondható. Mintegy varázsütésre felébredtek évtizedes álmaikból a vezérkar exellenciás urai és szinte csodálatos, egyszerre ők is belátták, hogy számtalan fölösleges cafrang, értéknélküli hagyomány béklyózza körül a hadsereg szervezetét, hogy a láthatatlan szálak valósággal guzsba kötik a tengernyi milliokat felemészítő, békében ragyogó pompájú hadsereget akkor, amikor elérkezik az ideje, hogy hivatását teljesítse.

Évek óta a levegőben forrong már a hadsereg gyökeres reformja. A modern harcászati technika újabb és újabb ötletek megvalósítására ad alkalmat. De a hadsereg urai eddig csodálatos konzervativizmussal a „lassu fejlődés”-hez ragaszkodtak, akkor, amikor más nagyhatalmak hadseregei ugyszólván máról holnapra teljesen és gyökeresen átalakultak. Minthogyha az ő szemükben nem a hadsereg harc képessége, hanem a katonai pompa lett volna a legszentebb cél, amelyért mindent fel lehet áldozni.

A temesvári konferencia.

A szerb konfliktus, — amelyből majdnem világháború bonyolódott, — mozgásba hozta a hadsereg elszábadt szerveit. Új élet pezsdült föl a vezérkarban is, amely az első pillantásra értékelni tudta, hogy lehet használni a mi kitünően defilírozó, pompásan marsírozó hadseregünket a világháborúban. És elismerésre méltó buzgósággal látott hozzá, hogy a régóta tervezett reformokból legalább is annyit, amennyit az idő rövidségéhez képest megvalósítani lehet, — átültessen a mi hadseregünkbe. Egész biztos forrásból értesülünk, hogy a temesvári katonai tanácskozáson, amelyen Albori tábornok elnökölt és amelyen a hadtest összes tábornokai részt vettek, nemcsak a Szerbia elleni haditervről volt szó, hanem igen fontos, a hadsereg gyökeres és életbevágó reformjára vonatkozó kérdésekről. Behatóan tárgyalták ezeket a reformkérdéseket és alaposan megvitatták, miképen lehet azokat a gyakorlatban a lehető legrövidebb időn belül megvalósítani. Mert maguk a reformok most már teljesen elhatározott tervek, amelyekre a szükséghez képest csak a legkevesebb változást enged a hadvezetőség.

A reformok terveit a megbeszélésen jelen volt tábornokok valamennyien ismertették a saját helyőrségük tisztikara előtt. Így az aradi tisztek is közvetlenül tudomást szereztek a hadsereg átalakításának terveiről. Most egyébről sem beszélnek a kaszinóban és a kávéhá-

zakban, különösen a magasabbrangu tisztek, mint a reformról, mely öt éven belül annyira átalakítja a mi hadseregünket, hogy nem is fognak ráismerni azok, akik a hadsereg kötelességében most szolgáltaak.

A reformok alapja.

A reform, amely a lehető legmodernebb szellemben átgyurja főképen a gyalogságot, tulajdonképen a két éves katonai szolgálattal és ennek megfelelően az arányos létszámemeléssel van szerves kapcsolatban. Török-szakad, de ennek az újításnak keresztül kell menni mindkét államban, a legfőbb kormányzati hatalom minden körülmények között ragaszkodik ehhez és nem nehéz megjósolni, hogy a legközelebbi politikai küzdelmeknek újból és kizárólag a létszámemelés lesz egyetlen kiindulási pontja. A hadvezetőség egy szóval számíthat rá, hogy három év múlva már a felemelt létszám szerint soroznak.

Az egyéniség nevelése.

Ilyenformán lényegesen megnövekedik a gyalogsági századok létszáma. De kell is nagyobb béke létszám, — a reform értelmében, — az új kiképzéshez. Az egész eddigi Exerzierreglement teljesen átalakul. Szó sem lesz többé nyolc heti „einzelausbildungról” vagy a hónapokig tartó, unalmas, lélekölő és harcászati szempontból teljesen értéktelen „geschlossenes Exerzieren”-ről. Harcászati kiképzésre fektetik a főszólyt. A katonákat ezután az első naptól kezdve valósággal nevelik a háborúra. A középkori „drill” helyett, amely a vasfegyver megvalósítása érdekében minden egyéniséget, minden érzéket kiöl az egyenruhás állampolgárból, az Erziehung nevelés lép életbe. Két heti tréning után, mely inkább test-edzés, torna lesz, mint a mostani értelemben vett kiképzés, az újonc már megtanulja a rajonalak képzését és harszerű gyakorlatokban lesz része az egész két esztendő alatt. Olyan lesz az oktatás terve, hogy minden nap újat tanul a katona, akinek érdeklődését a legnagyobb mértékben lekötik az érdekes gyakorlatozások. E mellett lényegesen könnyebb lesz a katonai szolgálat. A defilírozásokat teljesen eltörlik, az őrszolgálatot csak a legszükségesebbre szorítják. Ellenben óriási szólyt fektetnek a járőrgyakorlatokra és a lövészetre. Direkt megbízható járőresapatokat képeznek ki, akik hivatásos járőrszolgálatokat teljesítenek háború idején és amelyeket lehetőleg nem is alkalmaznak egyéb célokra. A járőrszolgálatra való kiképzést egyébként már most is megkezdtek, az aradi várból a husvéti ünnepek után tisztek vezetése alatt több járőr indul el, melyek mind különböző feladatokkal vannak megbízva.

Egyébb változások.

A lövészetre nézve az új Schiessinstrukción más az eddiginél is modernebb rendelkezésekkel bővül, míg a mostani, tisztán teoretikus jellegű szabályok egyszerűen kimaradnak. A helyőrségek nagyrészt új katonai lövöldéssel látják el. A katona szolgálati idejének legnagyobb részét a lövöldében fogja eltölteni, harcászati lögyakorlatokat is évenként többször fognak tartani.

Némi változás lesz a felszerelésben is. A csuka színű egyenruhákon kívül a legjelentősebb változás az új lövegek használatba vétele lesz. Ezek az új lövegek hegyes lövegek lesznek, lényegesen könnyebbek, mint az eddigiéik, úgy, hogy a katona 120 töltény helyett 150-et vihet magával a harcterre.

Könnyebb lesz a hátbőrönd felszerelés, ellenben nagyobb a tölténytáska. A megterhelés nagysága tehát nem változik. Ellenben tovább fejlesztik a gépfegyverrel való felszerelést, öt éven belül minden gyalogsági zászlóaljnak lesz egy gépfegyverosztálya.

Megváltoznak a gyalogságnak menetszabályai is. Eddig ugyanis a napokig húzódó kiartó marsolásra fektették a fősúlyt. Újabb tapasztalatok azonban kiderítették, hogy a modern harcászati közlekedési eszközökkel most már a csapatokat csaknem a harcterreig lehet szállítani, fontosabb tehát a gyors marsolás, mint a hosszú menetelés. Ilyen formán gyorsabb lesz a marstempó, de nem rendeznek hetekig tartó menetgyakorlatokat, mint eddig.

Ezek a nagyjelentőségű újítások már most megkezdődtek, még pedig igen sajtószerű formában. A *Verordnungsblatt* egyre-másra hozza az előléptetéseket és a nyugdíjazásokat. Ezek a szokatlanul nagy változások szoros összefüggésben állanak a fegyveres erő átalakulásával. A régi hagyományok embereit egyszerűen nyugdíjba küldi a hadvezetőség és helyet csinál a modern gondolkodású, tetterős és a nagy reform megvalósítására alkalmas tisztteknek.

SPORT.

+ Az Aradi Athletikai Klub választmányi ülést tartott, a melyről a következő tudósítást adta ki: Nagy számban jelentek meg az A. A. K. választmányi tagjai a ma délutáni ülésen, melyen első tárgynak Szathmáry János elnök bejelentette, hogy az Aradi Tornaegylet-tel egyenesen a tornaegyesület nagyrabecsült idősebb tagjai részéről nyert felszólításra megindított fuzió ügye megszűnt, az Aradi Athl. Klub részéről a legutolsó rendkívüli közgyűlés zárhatározatához képest a régi tisztikar és választmány joghatályában fennáll s az e hó 16-ára összehívott rendkívüli közgyűlés lesz hivatalosan visszautasítani és napirendre térni a klubot nemes intencióban ért támadások felett. Sajnálattal vette tudomásul azonban a választmány, hogy az A. T. E. közgyűlésén a tárgyalást meggátoló vihart ép egyik klubtagjának, Sugár Jenő dr.-nak felszólalása idézte elő. E rövid bejelentések után tárgyalta és fogadta el a választmány véglegesen a szakosztály szervezeti szabályokat, melyek nyomán kimondotta az atletika-, football- és tornaosztályok felállítását s a lemondó Gaál Zoltán helyett, ki az egyesület művezetői tisztét fogadta el, sportintézőjévé Neidenbach Emil tanárt választotta meg. Tudomásul vette a választmány az április 25-iki mezei futóverseny kiírását, husvét másodnapján az aradi postásokkal tartandó football mérkőzést s végül alapító tagjai sorába iktatta Vásárhelyi Jánost s rendes tagjai sorába Boros János igazgatót és Schwellengraber István máv. hivatalnokot.

Hauptmann Gerhardt első kudarc.

A költő emlékirataiból.

*

A tavasz lágy fuvalma megérinti az öreg poéták lelkét is. Ilyenkor már nem verseket írnak, hanem kissé mosolyogva, resignált arckifejezéssel utnak bocsájtanak egy kötetre való emlékeztést.

Hauptmann Gerhardt is így tett. S mire az első meleg napsugár letűzött a porosz főváros aszfaltjára, megjelent az *Erinnerungen* című kötet. Hauptmannnak életében bizonyára ez az utolsó kötete. A kiadója régen sürgette már ezt a munkát s az ősz poéta akkor kezdte megváltani a jogot ennek megírásához, mikor a szomorú bukások sorozata, *Und Pippa* tanzttal megindult.

Pályája elején természetesen ő is küzdött. Rendkívül érdekes, hogyan mondja el ő maga első darabjának történetét:

Mindenekelőtt a tantiemekre tereltem a beszédet. Az összes felmerülhető kérdések közül az érdekelt legjobban.

— Tíz százalékot kérek — szoltam röviden.

— Négyet adok — felelt az igazgató.

— Az kevés.

— Sajnálom.

Órák hosszáig tartó küzdelem után végre megállapodtunk a hetes számmal. Néhány nappal később a szereposztásra került a sor.

— A címszerepet X. kisasszonynak adjuk — szolt az igazgató.

— X kisasszonynak? — kiáltottam rémülten, hiszen az Stuart Máriát és az Orleansi szüzet játsza! Nekem pedig szubrett kell.

— Sajnálom, szubrettem nincsen!

— Akkor kérem vissza a darabomat.

— Lehetetlen, mondta rendithetlen nyugalommal az igazgató, aláírta a szerződést.

Hosszas veszekedés után az igazgató elmondta, hogy ő tudna ugyan egy szubrettet de az rendkívül magas fellépti díjat követel.

— Tudja mit, — folytatta — osztozzunk meg a költségeken! En megegyezem a primadonnával, de ön beéri hat százalékkal.

Ráálltam és néhány nap mulva megtartottuk az első zenekari próbát. Azaz, hogy megtartottuk volna, ha lett volna zenekar. Legnagyobb rémületemre csak egy zongorát láttam a szemhatáron.

— De hiszen ehhez a darabhoz zenekar is szükséges, — kiáltottam keserűen.

— Sajnálom, nincs zenekar, az nagyon költséges.

— Akkor kérem vissza a darabomat!

Megint emlékembe idézte a szerződést és végre kijelentette, hogy hajlandó zenekart szervezni, ha megelégszem öt százalékkal.

És megmaradtunk öt százaléknál az első diszletpróbáig. Azóta sem láttam olyan utolsó, rongyokból összetakolt diszleteket. Természetesen hanyat-homlok siettem feláldozni még egy százalékot, hogy becsületes diszletekkel adják darabomat.

És így az igazgató mégis elérte célját, meg kellett elégednem négy százalékkal, úgy mint ő eredetileg ajánlotta.

Két vagy három nap mulva volt a bemutató és ez volt első impozáns — bukásom.

Szerencsére a rendőrség a premier után betiltotta a darabot. Szerencsére, mondom egy barátommal, aki szintén drámairással foglalkozott, sőt meg is élt belőle a legsajátosabb módon. Oly ügyesen tudta megszerkeszteni darabjait, hogy első olvasásra kitűnőnek látszottak. Ez a benyomás azonban már az első próba után felületesnek bizonyult, a direktorok lemondottak az előadásról és inkább megfizették neki a bánatpénzt. Így élt meg szegény barátom a darabjaiból.

Egy napon mélységes buba merülve találtam a kávéházban.

— Mi az, talán megint nem adják elő a darabját — kérdeztem résztvevőleg.

— Sőt ellenkezőleg, éppen most adják!

— Ezért volt olyan szomorú és igaz volt. A második előadás után lekerült a műsorról.

A mátészalkai gyilkosság.

Terhelő vallomások a bíró ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítólától —

Arad, április 9

A mátészalkai rejtélyes gyilkosság lefolyásáról ma már a szemtanúk előadásából értesülünk. Ezek tisztázzák azt az izgató kérdést: Sovány Dezső dr. aljárásbíró ölte-e meg Bordás kéményseprőt, de kitünt belőlük az eset előzménye is, amely szerint a bíró inzultálta a kéményseprőt.

Mint tudósítónk jelenti, Sovány dr. hat hónapja tartózkodik Mátészalkán, ahol a társadalmi élettől visszavonulva, hivatali kötelességeinek élt. Egyetlen szórakozása a korezmázás volt. Esténként eljárt egyik vendéglőbe, de mértékletesen ivott. Vasárnap este is megfordult a korezmában. Elköltött fél liter bort és egy üveg Salvátor vizet. Kilenc óra után fizetett és távozott a helyiségből.

Az utcára érve egy ideig sétált még a korezma előtt, majd hazafelé tartott. Menet közben Jakab Sándor kötélverő házához ért. Ennek kapuja előtt egy leány és egy asszony beszélgettek. A bíró nem ismerte fel őket, oda lépett hozzájuk és enyelegni kezdett a lánynyal. Ez észrevette, hogy a bíró tullépi a tisztességes határt, sikoltozni kezdett, majd befutott a házba, mely az édes apja tulajdona. Sovány dr. utána ment, de a lakásba nem tudott behatolni, mert azt belülről bezárták. Jakab házában van a tűzoltó zenekar gyakorló helyisége is. A zene hangját hallva a bíró benyitott a terembe, köszönt és belépett. Ott tartózkodott Bordás kéményseprő is, aki így szolt a belépőhöz:

— Idegennek tilos a belépés.

— Pimasz ember, hallgasson, — rivallt rá a bíró és eltávozott a helyiségből. Bezörgetett Jakabék lakására, ahol ajtót nyitottak neki. Bemutatkozott, betért a szobába és csakhamar úgy összebarátkozott a kötélverővel, hogy ez borral kínálta meg, amit a bíró el is fogadott. Körülbelül éjfélig ittak. Ittas fővel távozott el fél egy óra tájban Jakabéktól. A kapunál találkozott a zenekari próbáról éppen hazatérő Bordással.

Az utcán szóváltás keletkezett köztük, a mely annyira eldurvult, hogy a bíró kétszer mellbe vágta a kéményseprőt, majd a földre dobta. Ez magára rántotta Sovány dr.-t, ütlegelte, haját tépte. Sovány segítségért kiáltott és a zajra kiszaladt lakásából Jakab, a ki szétválasztotta a dulakodókat.

— Meg vagyok szurva Jakab ur, mondta elhaló hangon a kéményseprő, aki ekkor már több sebből vérzett.

— Kutassanak át, motozzanak meg, szolt most a bíró, nálam egyáltalában nincs szurószerszám.

Jakab kikutatta a bíró zsebeit, de azokban nem talált olyan tárgyat, amivel szurni lehetett volna.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Hazaszállították Bordást a lakására. Másnap reggel feljelentették az esetet a bíróságnál és a kihallgatásra kiszállt vizsgálóbíró előtt Bordás eskü alatt vallotta, hogy Sovány dr. szurta őt meg.

A szathmári törvényszék elnöke szabadságot adott a járásbíró, akiről nem akarják ethinni, hogy ő lenne a gyilkos. Mátészalkán a bűnyűgyeket tárgyalta és Bordásnak soha semmi dolga előtte nem volt s így nem valószínű, hogy valami peres ügyből kifolyólag lett volna köztük ellenséges viszony.

Cigányok Párisban.

★

Arad, április 9.

A magyar mágnáskörökkel érintkezésben levő francia arisztokraták estéről sohasem hiányzanak a cigányok. Murat herceg, Gontaut-Bizon, Lucigny-Faucigny grófok, a Rotschild bárók stb. kedvelik őket s óhajtják, hogy műsorukat magyar dalszámokkal elegyítsék. Loubet elnöksége alatt az elysée-i bálakon a cigányok játszottak. S ha György görög király, XIII. Alfonz, Edwárd Párisba jönnek, mindig hallgatják a cigánymuzsikát.

A mulató Milán király Párisban nem nélkülözhetette a cigánymuzsikát s szerette a magyar dalokat. Most értesültem egy anekdotáról, mely legutolsó párisi időzéséből való s jellemző, hogy mily tragikusan megérezte közeli végét. A híres Palais Pays bas vendéglő tulajdonosa a pétervári udvar volt főszakácsa volt, egy Cuba Péter nevű marsoille-i ember; nála szoktak étkezni a Párisba jövő orosz nagyhercegek is. Milán rendeltést adott a vendéglősnek:

— Százéves borokat, királyi ebédet s deszertül egy koronát — tortából! Megesszük azt a koronát — mondotta nevetve. Es el is fogyasztotta, ugyszólván szomorú vidámsággal.

S intett a cigányoknak: valami bus magyar nótát huzatott. Később egy cigány tányérozni kezdett s mikor Milán elé ért, egy francia pincér hátraintotta. A cigány tót nyelven, hogy a szerb Milán értse, méltatlankodott, elég hangosan s Milán odaszólt neki:

— Ne hagyd a jogodat!

Gounod is szívesen hallgatta a cigánymuzsikát. Tóth Ferkó muzsikáját hallgatta egy ízben egy francia pezsgógyárosnál s a primás, hogy a nagy zeneszerző kedvét keresse, a Faust egy részletét játszotta el neki. Később Gounod megütözte a primásnak:

— Nem szeretem az operát cigánytól hallani. Hanem magyar nótákat szívesen hallgatok.

A mester azután egy zsöllyébe ült, félkarjára hajtotta fejét s úgy hallgatta a régi Boka-nótákat. Majd odahívatta Tóth Ferkót, megszorította kezét s hirtelen megölelte.

Khevenhüller gróf, párisi osztrák és magyar nagykövet estén és gareen-party-jain mindenkor hallatszik a Ritka buza... Vékony deszkakerítés, stb. s végül az elmaradhatatlan Rákóczi induló.

Munkácsy Mihály estén is mindig volt cigány. Egy férfi-estén, ahol Ferrier, Cheplin festők, Guy de Maupassant, Armand Sylvestre és mások voltak jelen, alaposan megtréfálta Munkácsy az öreg Bunkót. Azt mondotta neki, hogy csak huzza, majd ő füttyöli hozzá a prime-et. Tudvalevően a mester a füttyölésnek valóságos művésze volt. Bunkó rázendített, Munkácsy füttyörészni kezdett és füttyörészett sokáig, fáradhatatlanul; az öreg primás verejtékezett, mormogott, majd hangosan kérte Munkácsyt, ne folytassák; másrészt bosszantotta, hogy ő már kifárad a hegedülésben,

miig Munkácsy mintha ép akkor kezdett volna a füttyörészéshez. A vendégek e jelenetre jobbra-balra dőltek a kacagástól, végre az öreg Bunkó nagy szégyenkezve letette a vonót.

Patikáros Ferkónak nagyszerű síremléke van egyik párisi temetőben, az ő szíve márkinéja jóvoltából. Egy márkinő bolondult Patikáros Ferkóba s mikor meghalt, fehér márványból készült síremléket tétetett föléje. Négy oszlop tartja a katafalk-szerű emléket s az asszony saját magát mintáztatta alá, amint sirva borul a rögök fölé. A fölírat csak ennyi: Patikáros Ferkó. A dús-gazdag hölgynek nagy csokoládégyára van Párisban s állítólag minden héten meglátogatja a Patikáros sirját.

Klobucsár altábornagy reaktíválása

Egy megakasztott karrier tolytatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 9.

A hivatalos lap nem szoktatott bennünket érdekes olvasmányokhoz. A száraz, hivatalos stílusban írt lap hasábjain befejezett tények, meglepetés keltésre nem számító hiradások jelennek meg. Az olvassa, akit személyében is érint a dolog.

A mai szám kivétel. Nem mintha valami mestere a magyar szép prózának kalandozott volna el a Budapesti Közlöny oldalain és virágos nyelven adná tudtára a világnak, hogy a legmagasabb udvari bálon, mely legfelsőbb és felső uraságok és méltóságok voltak jelen. Nem is dalol ódát az öreg hivatalos valami nevezetes évfordulóra. Ilyenkor megszokta magát erőltetni és türi, hogy szóvirágokat szórjon el a hátán a szerkesztőség. Ma is száraz és kimért a nyelve, de nem — rideg. Melegség sugárzik ki a soraiból. De ebben — jelentsük ki tekintélyének megőrzése céljából — ő nem hibás. Kategorikus egyszerűséggel, a megszokott sablon szerint jelenti, hogy:

Öcsászári és apostoli királyi Fel-sége 1909. évi április 2-án Bécsben kelt legfelső elhatározásával Pávai Vajna Béla altábornagynak, a kolozsvári VI. honvédkerület parancsnokának, egészségi tekintetből, jelenlegi szolgálati állása alól való felmentését legkegyelmesebben elrendelni és Klobucsár Győző nyugalományba való egyidejű áthelyezése mellett, a kolozsvári VI. honvédkerület parancsnokává legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ez a katonai kinevezés, amilyen szokatlan a katonaság történetében, éppen olyan feltűnést keltő társadalmi eseménynek a szerencsés befejezése.

Néhány évvel ezelőtt történt, hogy Szabó Mariskát, a kolozsvári Nemzeti színház naiváját egy páholyból meglátta egy daliás katona, aki fényes pályájának zenitjén állott. Altábornagy volt a honvédségnél és a kolozsvári kerület parancsnoka. Az első látásra megszerette a színésznőt, aki nemrég került csak ki a szini iskolából. Meg is mondta katonás rövidséggel, hogy feleségül veszi, kegyelmes asszonynyá teszi. A színésznő nem volt hajlandó ott hagyni a színpadot. Nagy és igaz sikereket aratott. A Vigszínházban is vendégszerepelt és a főváros közönségét egy csapásra meghódította. Az előkelő körökben már tudták, hogy egy altábornagy kérte meg a kezét, de ő

a színpad miatt kosarat adott neki. Ez csak fokozta az érdeklődést.

Mikor aztán már biztos volt, hogy a Vigszínházhoz szerződötték, akkor Szabó Mariska hátat fordított a dicsőségnek, sikernek és az újságok nemsokára megirhatták, hogy Klobucsár Győző altábornagy szakítva a hadsereg ósdi felfogásával eljegyezte Szabó Mariska színművésznőt.

Az ósdi szellem azonban erősebb volt, mint a szerelem. Az altábornagy is szegény ember volt, a színésznőnek sem volt pénze. Nem tudták letenni a kauciót. Folyamodtak a királyhoz. Nem találtak kegyelemre. És ekkor Klobucsár altábornagy, aki a csatamezőkön és a hadi iskolákban tanulta meg mi az: áldozat, tanult bájos menyasszonyától. Ha az a babérdő közepéből kivonul és feleseréli szerelméért a hirt, a tapsot és az ünneplést, akkor a szerelem megérheti az aranyujtást. Levette a tábornoki kabátot. Nyugalományba helyeztette magát. A penzionált tiszt házasodhatik kaució nélkül is. Hogy miért van ez így, azt csak a hadvezetőség bölcssei tudnák megmondani.

A királynak azonban szüksége van Klobucsár Győző altábornagyra. Amit még sohasem tett meg, azt most kivételesen megcselekedte. Nemcsak visszavette a színésznő férjét a tényleges szolgálatba, hanem magas katonai pozícióba is helyezte.

Nem tudjuk, mi okozta ezt a szenzációs változást. Nem tudjuk, ki tette le időközben a kauciót, vagy pedig a király elengedte-e utólag, de azt tudjuk, hogy Klobucsár Győző altábornagy győzelmet aratott azon az ósdi szellemen, mely a kegyelmes asszonynak és neki is muló keserűséget okozott és rövid időre a karrierje elé csontkezeivel gátat emelt.

A hivatalos lap mai számában megjelenő hiradás a régi szokáshoz hűen száraz és kimért stílusban ezt akarta megírni.

Szabadlábbon a bankifju.

Visszavont feljelentés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 9.

Ma délután jutott el végleges befejezéséhez Dázkál Péter volt banktisztviselő izgalmas bűnyügye. Az Aradi Polgári Takarékpénztár igazgatósága visszavonta feljelentését és a börtön ajtaja kitarult a megtévedt fiatal ember előtt. Szabadlábba helyezését rendelte el Greén Nándor főkapitány és Dázkál Péter délután három órakor édes anyjával a rájuk várakozó kocsiára ült és Mikalákára hajtatott, hogy a szülei házban gondolkozzék a felett, amit könnyelműen és meggondolatlanul elkövetett.

A takarékpénztár igazgatósága ma délben tartott ülést a bank helyiségében és azt határozta, hogy visszavonja a rendőrségen tett feljelentést. Natland Bernát vezérigazgató, a ki szerdán délután a takarékpénztárban tartott rendőri nyomozás alkalmával meggyőződött arról, hogy a gyanúsított tisztviselő a folyton szaporodó bizonyítékok terhe alatt előbb vagy utóbb beismeri ballépését, még a letartóztatás előtt megtette a feljelentést ismeretlen tettes ellen, a ki a bank kárára 16942 koronát ellopott.

Ugyancsak ő jelent meg ma délután a rendőrségen és jelentette a főkapitánynak, hogy az igazgatóság ma tartott ülésén azt határozta, hogy nem kívánja Dázkál megbüntetését és feljelentését visszavonja. Teszi ezt azért, mert módot akar neki adni, hogy hibáját jóvá téve az életben boldogulhasson és anyagi veszteség a bankot úgy sem éri, minthogy az eltűnt pénz

teljes összegében megtérült. Green főkapitány jegyzőkönyvbe vétette Natland vezérigazgató kijelentését.

Ezután közvetlenül meghozta a végzést, melyben elrendeli a letartóztatott ifju szabadlábra helyezését. Ezt azzal indokolta meg, hogy a deliktum oly sikkasztás lévén, amelyet károsult alkalmazottja követett el és ez a feljelentését visszavonta, nincs továbbra törvényes alapja a fogvatartásnak.

A fogdafelügyelő értesítette Dászkált sorsa fordulásától és a főkapitány elé vezette, akinél már ott találta szüleit. A rendőrségi börtön megviselte a kényelmes uri élethez szokott ifjut. A különben is vékonypénzü embert megtörte a háromnapos fogság. Arca fakó és vértelen, szemei azt árulják el, hogy az utolsó órákban eltűnt az öt jellemző cinizmus és sirással enyhített magán. Mikor börtönét elhagyva, ismét a szabad levegőre jutott, a megtántorodott fiu felejtve volt és az anyai szív mindent megbocsátó melege fogadta. Idősb Dászkál Péterné zokogó sirással ölelte keblére fiát, csókokkal borította annak szenvedéstől sápadt arcát és megköszönve Green főkapitány előzenységét és jóindulatát, melyet a megpróbáltatás nehéz óráiban, a mélyen sújtott szülők iránt tanusított, karjába öltve fia karját, szinte futva vitte a megtért büntést a künn várakozó kocsihoz, hogy Mikalákára térjen vele.

A rendőrség az ügyiratokat átteszi az ügyészséghez, azzal a jelentéssel, hogy megszüntette az eljárást.

Mint értesülünk, a temesvári törvényszék vizsgálóbírája már ma intézkedett, hogy az aradi takarékpénztár megkapja pénzét.

A pénzt tartalmazó levelet, mint temesvári tudósítónk írja, nem Horváth István néven adták fel Aradon. A Temesvári Első Takarékpénztárnál szerzett információk szerint kedden délután a Temesvári Első Takarékpénztár többek között egy ajánlott expresszlevelet kapott, amely Aradon lett feladva. A levélben tizen-négy darab ezer koronás bankjegy volt a következő levél kíséretében:

Van szerencsém értesíteni, hogy ma pénzeslevélben 14.400 koronát adtam fel b. címekre, amely összegről kérek egy betéti könyvecskét. A könyvet kérem ott tartani őrzési letétben, minthogy egy hónapra, vagy két hónapra elutazom. Értesítést nem kérek. T. Gy. név alatt. Jelszó: Spórolás. Kérem a könyvecskéből senkinek semmit kiadni, minthogy én személyesen fogok felmenni két héten belül.

Tisztelettel

D. Toth György.

Feltűnő volt, hogy a levélben 14.400 koronáról volt szó, holott a feladó csak 14.000 koronát mellékel. A négyszáz korona ugyan csak tegnapelőtt érkezett meg, de külön postautalványon. Még feltűnőbb az a körülmény, hogy egyszerű ajánlott expresszlevélben ily óriási összeget küldjenek. A Temesvári Első Takarékpénztár igazgatósága — bár a pénz betetésnek ez a teljesen szokatlan módja feltűnt neki — az összeget átvette és a levélben foglalt utasításhoz hiven kiállította a „spórolás” jelige alatt a betéti könyvecskét, amely 111.060. szám alatt van nyilvántartva.

Mint említettük, a hivatalos eljárás befejezte után az Aradi Polgári Takarékpénztár azonnal felveheti a tulajdonát képező összeget.

Hogy mi vezette az Aradi Polgári Takarékpénztár igazgatóságát a följelentés visszavonására, arról Natland Bernát igazgató a következőket mondta az Aradi Közlöny munkatársának:

— A fiu szülei megtérítették a pénztintézet kárát. Különben is a fiu apja egy hosszú életen át mindig becsülettel dolgozott, öregségére hát miért érje ilyen csapás? Mondhatom, hogy csak az apára való tekintettel vontuk vissza följelentésünket. Különben is a fiu némileg megbűnhődött, mert Aradon nehezen tud ezután egzisztenciát teremteni magának.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Szünet.

* A képzőművészeti társulat husvéti kiállítása hétfőn este bezárul. A képek iránti érdeklődés az utóbbi napokban fokozott mértékben nyilvánult meg és ez a körülmény indította a társulatot arra, hogy a tulajdonában levő alapítványi műtárgyakat, melyek a kiállításon erős figyelmet keltettek, a közönség rendelkezésére bocsássa. E tárgyakat vasárnap délelőtt 11 órakor a legtöbbet ígérőnek eladja a társulat kiküldött bizottsága, melynek elnöke Csánk Lajos, tagjai pedig Steiner József, Balla Frigyes és Barsy Aurél. Az eladásra kerülő képek ezek: Pataky László „Kuruc-előőr”, Komáromi-Katz Endre „Tenger”, Koroknyai Ottónak, a korán elhunyt kitüntetett festőnek „Öreg szerzetes”-e, Barsy Adolf tájképe, Urhegyi Alajos „Őszi hangulat”-a, Pásztor Árpád Munkácsi-szobra és Albert Andor Krisztus-fő című domborműve. — A tárlaton kiállított tárgyakat tulajdonosaik a keddi nap folyamán vitethetik el.

* Husvét előadások. A pénteki és szombati szünet után a színház kárpótolni fogja a közönséget husvét két napján, amikor is négy előadást tartanak. Vasárnap délután mérsékelt helyárak mellett az idei szezon egyik legsikerültebb operett-ujdonsága, az Erdészleány kerül színre, az ismert jó szereposztásban. Este B. bérletszünetben Komlóssy Emma vendég-felléptével a Vereshaju című népszínművet játsszák. Hétfőn, husvét másodnapján délután mérsékelt helyárak mellett Herceg Ferenc nagysikerű színműve, A kivándorló van műsoron. Ezt a pompás színművet ezuttal először játsszák délután. Este C. bérletszünetben premiér lesz a Tancos huszárok című operett bemutatója. A színtársulat nagy ambícióval készül az ujdonságra, amely mindenütt nagy sikert aratott. Érdekessége lesz a husvét előadásnak, hogy a Tancos huszárok főszerepét Komlóssy Emma, a színház népszerű vendégművésznője játssza. A husvét előadásokra jegyek már szombaton előre válthatók a nappali pénztárnál.

* Színtársulat Világoson. Szigethy Jenő jól szervezett színtársulata, mely már hosszabb idő óta időzik Aradmegyében, most Világoson kezdte meg mintegy négy hetre terjedő előadásainak sorozatát. Világos intelligens közönsége eddig is tanúságot tett színpártoló aldozatkész-ségéről. A társulat a jövő héten Világoson nagyszabású kabaret-estélyt rendez, melyen közreműködnek: Szigethy Irénke, Tarjáné, Szigethy Teresike, Ilonka, Ibolyka, Tarján és Balázs, a társulat tagjai és Pártos Szilárd, lapunk munkatársa. A fényesnek ígérkező kabaret-estély iránt nagy az érdeklődés.

* Ifjusági Lapok. Rendkívül érdekes, bő tartalommal jelenik meg tanuló ifjuságunk ezen egyedi számottevő lapjának husvét szüneti száma. A szórakoztató és ismeretterjesztő cikkek, a szebbnél-szebb költemények amellet, hogy magas irodalmi színvonalon állanak, az ifjuság lelki világának, szellemi képességének teljesen megfelelnek, mintegy az ifjuság lelkéből vannak merítve. Munkatársai sorában ott látjuk hazai irodalmunknak legkiválóbbjait, kiknek neve is elegendő biztosíték arra, hogy az Ifjusági Lapokat aggodalom és kétség nélkül adhassák hazánk virágának, reménységének, a tanuló ifjuságnak kezébe. Allandó rovatainak számát is szaporította, amennyiben a Sakk, Sport, Bélyeg, Irodalom, Művészet, Az iskola világából, Fejtörő, Levelesláda rovatain kívül a Fényképészet és Ki tudja? című rovatokat, mint újakat és felette hasznosakat, örömmel látjuk. A magunk részéről min-

den szülőnek a legmelegebben ajánlhatjuk, hogy ezen lapot diáksorba tartozó fia részére rendelje meg. A lap előfizetési ára oly csekély, hogy azt bárki megfizetheti (egész évre: 4 kor. 80 fillér, félévre: 2 kor. 40 fillér, negyedévre: 1 kor. 20 fillér). Mutatványszámot díjtalanul küld a kiadóhivatal Budapest, V., Nádor-utca 16.

* Hivatalnok urak. Husvét után érdekes premiér lesz. Pénteken mutatják be a színházban Földes Imre nagysikerű színművét, a Hivatalnok urak-at, amelyre nagy ambícióval készül a színtársulat.

* Bostock állatsereglete. Hagenbeck mellett a világ leghíresebb vadállat kereskedője Bostock, akinek állatgyűjteményéből és azok kezeléséből érdekes dolgokat vett fel a kinematográf. Megkapó látvány, amint egy mérges kígyónak mérgefogait operálják ki, a veszedelmes mérget pedig tubusokba zárják. A vergődő besttiát hárman is fogják operáció közben, száját erősen kipeckelik és csak így képesek a veszedelmes műtétet végrehajtani. Kedves látvány, amint apró oroszlanok anyjuk szájából a husdarabot rángatják. Végül a feltűnően csinos Bostock kisasszonyok játszanak egy kölyök-oroszlanával, mely ép úgy kapkod a feléje nyújtott tányér után, mint valami kis macska. Az Uránia-színház szombati és vasárnapi műsorán látható ez a pompás kép, mely a közönség nagy tetszésével találkozott.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 10-én az időjárás: hűvös, délel elvélre esapadék.

— Megtagadott királyi megerősítés. Budapesti tudósítónk jelenti: A kormány ma értesítette Metianu János nagyszebeni görög keleti román metropolitát, hogy a király Muszta Filaretnek karánsebesi püspökké történt megválasztását nem erősítette meg. A király, a kormány ily irányu előterjesztésére, azért nem erősítette meg Muszta Filaret megválasztását, mert Karánsebesen egy egyházi, mint tanügyi téren súlyos beszámítás alá eső dolgok történtek, Muszta Filaret személye pedig nem nyújt garanciát arra, hogy a szétzilált viszonyok között erélyes kézzel rendet tud majd teremteni. A kormány utasította a metropolitát, hogy a püspökválasztásra szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegye meg.

— Kérelem az Andrássy-teri háztulajdonosokhoz. A feltámadási körmenetet az idén a régi szokástól eltérően nem a Szabadság-ter felé, hanem a városháza felé tartják meg. Karáretnek az Andrássy-teren a városházáig terjedő házak tulajdonosai és lakói, hogy az ünnepélyes körmenetre házaik ablakait kivilágítani és a körmenet fényét impozánssá tenni sziveskedjenek.

— Az Alföldi függetlenségi párt. Két évvel ezelőtt, a magyar alföldi politikai élet vezérfői, huszonkét függetlenségi párti képviselő kezdeményezésére Szegeden megalakították az Alföldi függetlenségi pártot. A párt eddig nagyobb tevékenységet nem fejtett ki, mert nem voltak jóváhagyott alapszabályai. Mindazonáltal 701 rendes és 2071 kültagja van. Barabás Béla, az Alföldi függetlenségi párt alelnöke, — mint Szegedről jelentik — most száz koronát adományozott a párt céljaira.

— Eljegyzés. Deutsch Jzso dr. aradi ügyvéd eljegyezte Bródy Ilonkát, özvegy Bródy Adolfné leányát.

— Kell Manó cég ajánlja hirneves ke-lengye-harismyait és ruhadisz remekeit. Telefon szám 673.

— **Dietrich Albert ezredes — dandárparancsnok.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király **Dietrich Albert ezredes** a 33. gyalogezred parancsnokát a 33-ik, Nagyváradon székelő dandár parancsnokává nevezte ki. Dietrichről, aki hetek óta van szabadságot állományban, már régebben beszéltek, hogy kinevezés előtt áll. Dietrich Albert ezredes a legképzettebb tisztek közé tartozik. Az 1904. év augusztus 16-án került az aradi ezred élére, de már mint alezredes 1899. óta van Aradon. 1856-ban Nagyszébenben született. A pécsi műszaki akadémiát elvégezte és a hadmérnöki karhoz jutott. Nagyon képzett technikus és az aradi várban minden műszaki munkát az ő személyes ellenőrzése mellett ment végbe. Úgy az ezredben, mint a társaságokban kedvelt ember. Több katonai érdemérem tulajdonosa. Egy érdemérmét 1882-ben Hercegovinában szerzett, amikor részt vett a fölkelő bosnyákok leveretésében. Ekkor a legfelsőbb hadur legfelsőbb elismerését kapta meg Dietrich. Az 1908. augusztus 16-án volt 4 éve annak, hogy az aradi ezred parancsnoka lett. Ez alkalomból a király a III. osztályú vaskoronarendet adományozta az ezredesnek. A 33-ik gyalogezred parancsnoka **Gerhauer Zsigmond ezredes** lett, aki ezideig is helyettesítette Dietrich ezredesét.

— **Allásától felfüggesztett törvényszéki bíró.** Temesvárról jelentik: A temesvári kir. ítélőtábla fegyelmi bírósága tegnap, **Lászy József dr. elnöke** alatt tartott ülésében **Szunyogh András** temesvári kir. törvényszéki bírót állásától felfüggesztette, mert Szunyogh ellen a fehértemplomi kir. törvényszék vizsgálóbírája — **Racsov Lehel** temeskubini kir. járásbíró följelentése folytán — közokirathamisítás miatt, a büntetővizsgálatot elrendelte. Az eset a Mramorák község tulajdonát képező négyszáz holdnyi réttel tervezett visszaéléssel áll kapcsolatban.

— **Még nem szabadságotnak.** A lapok ama hírével szemben, hogy megkezdik a Boszniába vonult katonák szabadságolását, hivatalosan közlik, hogy a hadvezetőség egy pillanatig sem késlekednék ily intézkedés foganatosításával, de tekintettel az általános, mindenki által ismert helyzetre, ezt az időpontot megállapítani még sem lehetett. Míhelyt ez bekövetkezik, nincs ok, hogy azt a nyilvánossággal ne közöljék. Bécsből jelenti a Fremdenblatt: Néhány bécsi és budapesti lap tegnap egész bizonyossággal közölte, hogy husvét után megkezdik a határra rendelt tartalékosok szabadságolását. Amint természetes, hogy ily intézkedések a közel jövőben történni fognak, épp oly mértékben nem helyén való új hamis hírekkel, amelyek híján vannak az illetékességnek, a közönségben, mind a tartalékosok, mind hozzátartozóik körében optimizmust kelteni, amely esetleg csalódásokra vezethet. Mindenesetre teljes megnyugtató szolgál, hogy a hadügyi vezetőség, ha itt lesz az ideje, bizonyára a legnagyobb gyorsasággal fog hozzálátni a tartalékosok visszaszállításához s erről a legnagyobb örömmel értesíti majd a nyilvánosságot.

— **A községi jegyzők Kossuth Ferencnél.** Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a községi és körjegyzőknek, a vármegyei közigazgatás legjobban igénybevetett harcosainak régi kívánságát teljesítette, megadván nekik az állami és törvényhatósági tisztviselők által már élvezett félárú jegy váltására jogosító igazolványt. Mint értesülünk, az orsz. jegyzői egyelet tisztikara f. hó 14-én küldöttségileg köszöni meg Kossuth Ferencnek ezen rendelkezését és a küldöttségben résztvesznek valamennyi vármegye jegyzői egyeleti küldötteik útján.

— **A hadügyminiszter Luegerhez.** Bécsből táviratozzák: A Fremdenblatt jelenti: Tudva levő, hogy a bécsi község tanácsa e hó második ülésén elhatározta, hogy hódolatát terjeszti a felség elé a létrejött béke alkalmából, valamint köszönétét és üdvözlétét nyilvánítja a hadseregnek. Schönaich báró erre vonatkozóan ezt a táviratot küldte Lueger főpolgármesterhez: Bécs fő- és székváros igen tisztelt tanácsa e hó 2-iki ülésén meleg szavakkal emlékezett meg a hadseregről. A cs. és kir. hadsereg nevében bátor vagyok felkérni excellenciádat, hogy az igen tisztelt tanácsnak a demonstrációért, amely a hadsereg körében bizonyára a legörvendetesebb visszhangra fog találni, legmelegebb köszönetünket tolmácsolni méltóztassék.

— **A Moltke-Harden pör.** Berlinből táviratozzák: A Moltke-Harden pör tárgyalása április 20-án kezdődik.

— **A romániai kereskedelmi szerződés.** Budapesti tudósítónk telefonálja, hogy a romániai kereskedelmi szerződési tárgyalások már csaknem teljesen be vannak fejezve. **Szterényi József** államtitkár a husvétünnep után, a kereskedelmi szerződés ratifikálása végett, Bukarestbe utazik. A szerződés szerint élő állatok behozatalát egyáltalában nem engedik meg.

— **Meggyilkolt munkafelügyelő.** Budapesti tudósítónk telefonálja: Babocsa közelében tegnap rejtélyes gyilkosság történt. Az esetről **Gairinger Károly** mérnök, vasbetongyáros Babocsáról a következő rövid táviratot kapta: **Kreisz** alkalmazottja szurt sebében meghalt. Körorvos. A mérnököt megdöbbenette a távirat tartalma, mert az egész dologról semmitsem tudott. Nyomban utasítást adott Szigetváron tartózkodó egyik mérnökének, **Horváth Endrénének**, hogy utazzék a helyszínére. **Kreisz** két hét óta volt a mérnök szolgálatában. A múlt hó 26-án ment le Babocsára két vasbeton hid építésének ellenőrzése miatt. Négyezer koronát vitt magával. Később még többet is kapott a munkások fizetése céljaira. A munkafelügyelő hulláját Babocsa és Visonta között találták meg egy árok közelében, ki volt rabolva. A csendőrség szigorú nyomozást indított a tettes kézrekerítésére.

— **Még egy kifosztott pénzeslevél.** Dászkálnak gyorsan követője akadt a pénzes levelek kifosztásában. Budapesti tudósítónk jelenti, hogy megint feltörték egy pénzeslevelet és annak tartalmát, tízezer koronát, eltulajdonították. Az esetről, amely szorgos vizsgálat tárgya, a következő rövid értesülésünk van: A 70-ik számú budapesti postánál kézbesítésre osztottak ki egy pénzeslevelet, amelynek 10.000 koronát kellett volna tartalmaznia. A kézbesítő, amikor a levelet átvette, észrevette, hogy a **pénzesboríték egyik oldalán fel van vágva.** Nyomban jelentést tett. A posta revizora és a szolgálatot tevő tisztviselő rögtön jegyzőkönyvet vettek fel. A pénzesborítékot felbontották s kiderítették, hogy annak megjelölt tartalma: tízezer korona hiányzik. Konstatálták azt is, hogy a boríték kifosztása nem történhetett meg Budapesten. A pénzt **Mezőbánhegyesen** adták fel s az aradi vonattal érkezett Budapestre.

— **Megnyílt az új husvétünnepi képképzés.** Weitzer János-utca 3. sz. alatt Kossak udvari fényképész műtermében. Felvételek ünnep és vasárnap egész nap. 1511.

— **Egy örült ember rémtettei.** Londonból táviratozzák: Saint Blaysei városban tegnap egy örült ember tettei felizgatták az egész város lakosságát. Az örült ember végig rohant az utcákon, egy gyermeket agyonlőtt, több embert veszedelmesen megsebesített. Azután bemenekült egy házba, ahol eltorlaszolta magát és nem lehet megközelíteni.

— **A meggyilkolt török szerkesztő.** Konstantinápolyból táviratozzák: Az ifju-török bizottság közleményt tesz közzé, a melyben a lapoknak a Szerbeszti főszerkesztőjének meggyilkolásával kapcsolatban hangoztatott gyanúsításait sajnálattal és határozottan visszautasítja. **Rahmid** szalonikii képviselő és **Nasin dr.** ifju-török vezér felháborodással utasítják vissza **Ali Kemel**, az Ikdam főszerkesztőjének azon közlését, hogy résztvettek, a midőn a szalonikii bizottság a meggyilkoltat halálra ítélte. Kijelentik, hogy megindítják a sajtópert. A gyilkosság rendkívüli mértékben fokozta az ifju-török bizottság és a liberális unió közti politikai és személyes gyűlöletet. A merénylet erélyes nyomozás dacára eddig nem sikerült megtalálni.

— **Erdőtűz.** Déváról táviratozzák, hogy Szászváros és Kásztó közt lévő több ezer holdas erdő kigyuladt. A tűz gyorsan terjedt. Délelőtt harminc, délután száz hold állott lángban. A veszedelmet pásztorok tüze okozta. Nagyszámu csendőrség ment a tűz helyére, mert a nép nem akar oltani és karhatalommal kell rá kényszeríteni. Az égő terület körülárkolásához már hozzáfogtak.

— **Csendőrkard.** Nagybeeskerekéről jelentik: Véres esemény játszódott le ma reggel a városi adóhivatal szűk folyosóján. **Gáspár Jenő** csendőr szolgálat közben fegyvert használt s kardjával halálosan össze-vissza kaszabolt egy **Podvin János** nevű nagybeeskereki illetőségű csavargót. **Podvin János** gyengeelméjű, foglalkozása pedig a csavargás. Elkóborog a közeli s távolabb eső falukba s ha elesipik, hazatoloncolják. Ez már számtalanszor megesett vele s most is így történt. **Gáspár Jenő** csendőr csavargáson érte s be akarta kísérni a rendőrkapitányságra. A csendőr miért, miért nem, ahelyett, hogy az udvaron kísérte volna hátra a rendőrségi épületbe **Podvint**, az adóhivatal keskeny, sötét folyosóján akarta végigvezetni foglyát. Itt játszódott le a véres esemény, melynek szemtanúja nem volt. A csendőr előadása szerint **Podvin** nem akart engedelmessé válni, ellenszegült, sőt még neki is támadt, mire ő kardot rántott s **Podvint** fejbe vágta, majd a karját vágta szét. A halálosan sebesült ember összerogyott. A zajra elősiettek az adóhivatalban dolgozó tisztviselők, akik azonban az előzményből nem láttak semmit, csak azt látták, hogy a földön eszméletlenül, vértócsában fekszik egy ember. A halálosan sebesültet az első orvosi segélyben **Steiner Gyula dr.** közkórházi orvos részesítette, aki bekötözte a sebet, a vérzés azonban még akkor sem állott el, mikor **Podvin János** már a kocsin feküdt, melyen a közkórházba szállították. Ez a pusztító tényállás. Hogy okvetlen szükséges volt-e a csendőrnek egy gyengeelméjű, vézna testalkatú, fegyvertelen emberrel szemben fegyvert használni s hogy a kóponya keresztülhasítása után szükség volt-e még arra is, hogy a szerencsétlen ember karját is keresztülvágja, ezt majd a vizsgálat fogja megállapítani. Az orvosok véleménye szerint **Podvin** állapota reménytelen.

— **Tulzsfolt raktár miatt minden a raktáron levő összes ékszereimet, arany és ezüst, valamint acél különlegességi férfi és női óráimat, láncok, gyűrűk, karperecek, valamint óriási valódi ezüst áru raktáromat u. m. tálcák, kosarak és sok száz más darabok, nemkülönben — elsőrangú nehéz tüzi ezüstölt „Chinai ezüst” áruimat beszerzési áron árusítom. A n. é. közönség szíves látogatásáért esd Weinberger Ferenc Arad, Andrassy-tér 20. 1445**

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — 1 üveg likör aroma Vojtek és Weisznál. 171**

MULATSÁGOK.

(=) **A Gutenberg-dalkör estélye.** Vasárnap este a városligeti söresarnok terméi zsúfolásig fognak megtelni. Ez a **Gutenberg-dalkör** művészi nivón álló dalestélyeinek a bagyományos külső képe. Széleskörű érdeklődés, a változatos program által teremtett feszlten jökdév teszik érthetővé, hogy oly nagy közönsége van ezeknek a várva-várt mulatságoknak. De ez természetes is. Csak végig kell futni a vasárnapi számunkban közlendő műsoron, akkor mindenki érthetőnek találja, hogy előre siker jósolható a gonddal előkészített estélynek.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Königsseg grófné pöre. Két évvel ezelőtt Königsseg Fidélné grófné évi négyezer korona tartásdíj megfizetése iránt, keresetet adott be férje, Königsseg Fidél gróf ellen az aradi törvényszékhez. A törvényszék egy becsatolt okirat alapján megítélte az évjáradékot és kimondotta, hogy a grófné jogosítva van a gróf Königsseg-féle hitbizomány tőkekamat jövedelmére biztosítási végrehajtást vezetni. Ma érkezett le a nagyváradi kir. tábla ítélete. A tábla az aradi törvényszék ítéletének azt a részét, amelylyel a zálogjog bekebelezését megengedte, megváltoztatta és kimondotta, hogy a grófné a hitbizomány tőkekamat jövedelmére nem vezethet biztosítási végrehajtást.

§ Levágta a szeretője orrát. Borzalmas bűneset foglalkoztatta ma a temesvári kir. ítélőtábla büntető tanácsát. Egy nyomorék cigánylegény vérlázító kegyetlenséggel megcsónkította szeretőjét, mert őt testi hibája miatt elhanyagolta és megcsalta. Önzésből, vagy boszúból eltorzított egy élete virágjában lévő fiatal leányt elanynyira, hogy az előbb szép cigánynőre most már csak undorral tekinthetni.

Sztojku (Boczi) Pál tizenkilenc éves, verseci lókupec cigánymódra nőszült. Novakovics Erzsébetet az apjától kilenven koronáért örök áron megvette és „kenyérre meg sóra” megesküdött vele. A nyomorék Sztojku nagyon szerette a szépséges cigányleányt, aki érzelmeit nem viszonzta eléggé, sőt egy másik cigányt tüntetett ki kegyeivel, majd pedig visszatért szüleihez, Nagyzsámiba. A szerelmes „férj” utána ment s minthogy a leány javulást ígért, megboesátott neki s visszavitte házához. Látszólag boldogan élt a gyermekpár — a legény tizenkilenc, a leány tizenhat éves — egy ideig, amidőn december havában Sztojku elutazott vásárra. Karácsony táján vetődött haza ismét, s ekkor egy Baba Lenka nevű vénasszony elmesélte neki, miként csalta őt meg újból a „hitvese”. Most már megtelt a pohár s hogy szeretőjét többé ne csókolja és ne szeresse senki, rettenetes tervet eszelt ki. Ez évi január hó huszonötödikén éjjel levágta a leány orrát. Terve a legnagyobb mértékben sikerült — a leány undorító lett. A kegyetlenül eltorzított és súlyosan megsérült leány bűnügyi feljelentése következtében a fehértemplomi törvényszék súlyos testi sértés büntetéseért két évi fegyházra ítélte a műveltség legalacsonyabb fokán álló fiatal nyomorékot. A temesvári királyi ítélőtábla büntető tanácsa ma az elsőbírósági ítéletet helybenhagyta.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 9.

Azt mondhatni, hogy ma volt az első igazi tavaszi nap.

Hogy a vetésekre az ilyen idő kedvező, azt felesleges mondanunk, kérdés azonban — tekintve a szeszélyes áprilist, — hogy ilyen ma-rad-e az időjárás.

A gabonaüzlet irányzata csendes. Ma a tőzsdén üzleti szünet volt.

A mai piacon elkelt:

| | |
|-----------------|-----------|
| 500 mm. buza | 1320—1360 |
| 200 mm. tengeri | 670—680 |
| Rozs | 960—000 |
| Zab | 800—000 |
| Árpa | 750—000 |

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Ma nagypénteken a tőzsde zárva van.

IDEGENEK ARADON.

— Április 9. —

Fehér Kereszt szálloda. Wezilits Lázár tizedes Párdány. — Metler Márton kereskedő Gyertyámos. — Hirsch Miksa kereskedő Bécs. — Pfeifer Lajos utazó Budapest. — Reisz József utazó Békéscsaba. — Walkó János dr. banktisztviselő Bécs. — Braun József kereskedő Csáca. — Göbl Alajos tanár Erzsébetváros. — Abonyi Henrik utazó Szabadka. — Kelemen Sándor utazó Lugos. — Szunyogh Andor birtokos Budapest.

Központi szálloda. Dembácz Gyula utazó Budapest. — Fürst Arthur utazó Budapest. — Viktor József ác Nagyszalonta. — Bajza Zsigmond utazó Budapest. — Schasitzky Mór utazó Temesvár. — Hajdu Armand utazó Budapest. — Schonfeld Ede kereskedő Budapest. — Székér Lajos utazó Szeged. — Fehér Mihály utazó Budapest.

Vass szálloda. Saht Anna pénztárosnő Aradi. — Husz Abrahám kereskedő Máramarosziget. — Merkler Béla mészáros Kurtics. — Id. Merkler Béla mészáros Kurtics. — Zádori Ferenc mészáros Brák. — Knauer József körjegyző Berzova.

Pannónia szálloda. Frammer Ernő hivatalnok Zabola. — Austerweil Ferenc dr. orvos Battonya. — Jónin György kereskedő Pankota. — Papp

János ügyvéd Nagyvárad. — Klein Jakab utazó Makó. — Kaas dr. gyakornok Arad. — Grün Jolánka magánzó Sárospatak. — Török Arthur dr. orvos H.-Kristyór. — Moldován János segédjegyző Pleskuca. — Szabó Lajos utazó Bánkút. — Szász Árpád joghallgató Budapest. — Csillag Aladár dr. ügyvédjelölt Borosjenő. — Wészely Péter építész Brád. — Mariakovics Mihály jegyző Agris.

Holnap

vacsórnap, április 11-én lesz az aradi nyomdászok „Gutenberg da köré” nek műsoros táncestélye a városiigeti vendéglőben.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1909. évi április hó 10-én:

Nines előadás.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor: 1909. április hó 10-én, szombaton:

1. Elhagyott esernyő. Komikus. — 2. A hajcsár leánya. D. Áma. — 3. Pacukorgyártás. Természet után. — 4. Kovacs boszúja. Bohozat. — 5. Mirello. Dráma. — 6. Akl másnak veresét és, maga esik bele. Bohóza. — 7. Sváci sport. Természet után. — 8. A majomember. Kacagató. — 9. A szoványi sz. v. Dráma. — 10. Bostoni állatsereglet. Természet után.

Előadások délután 6, este fél 8 és 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTER.*



Husvétii levelező-lap nagy választékban.

Különleges olcsó cikkek.

Moire alsó szoknya

minden színben

darabja 4 frt. 50.

Herweth mieder

legujabb facon

darabja 7 korona.

Nagy parthie vétel

női és férfi zsebkendőben

Csoda olcsó áruk.

Ujzövésű kelmék

mint cachemir, cotlen, ottoman teljesen új színek
uralják a divatot.
Közel 100 új vég kelme érkezett.

Princesse ruhákra alkalmas anyagok.
Angol vásznak egyszínnel és bordürrel.
Mésó és gyapju delainek pompás mintázzal.

Rosenblüh H. és Társa
ARAD.

Különleges olcsó cikkek.

Tiszta selyem

Taft alsószoknya

minden színben

darabja 5 frt. 80.

Női himzett ing

jó chiffon,

271

darabja 1 frt. 65.

Ima madapolan

kelengye ing

darabja 2 frt. 20.

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismeretség híján

| | |
|---|---|
| házasárrat, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellérre, kertészre, | kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszédre, házmesterre, stb.-re van szüksége, |
|---|---|

Aki

eladni kíván

| | |
|--|---|
| butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát, | üzletet, műhelyt, lakást, stb.; vagy |
|--|---|

Aki

mindeseket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kis hirdetési

rovatát használja.

Fényképezési cikkek.

Bármily gyártmányú fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképezési lencsék bármely minőségben, s az összes fényképezési kellékek és újdonságok rendkívüli előnyárban. Bloch H. papirkereskedése és könyvnyomdája. Fényképezési cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és újdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Magyar-német

gyorsíró és gépiró ügyvédi irodában, kedvező feltételek mellett, állandó alkalmazást talál. Nő is lehet. Cím a kiadóhivatalban. 1509

Májustól kiadó

egy nagy terem bármilyen célra. Boczkó-utca 8. sz. 1507

A vasút mellett

egy nagy borpince azonnal kiadó. Bővebbet Schneider Ferencznel, Nagyvárad-ut 10. sz. 1494

Elegáns ebédlőbutor

minden elfogadható áron eladó. Boczkó-utca 10. I. emelet. 1492

Eladó ház Ujaradon.

Jó forgalmu fűszerüzlettel, trafik engedélyvel, halálozás miatt eladó. A házhoz kert is van. Bővebbet Géhl Emilia Ujarad, Hosszu-utca. 1491

Kossuth-utca 54 sz. ház

szép lakásokkal, nagy műhelyvel, mely raktárnak is igen alkalmas, jutányosan eladó. Bővebbet Répási Pál 6. 8. 8. vendéglősnél. 1481

Van szerencsém

a n. é. közönség b. figyelmét felhívni címekre, hol a legmagasabb árban veszek uraságoktól levetett férfi ruhát, városi és utazó bundát és mindenféle egyenruhát helyben és vidéken. Bleier I. zsidóbar, Szent Pál-u. 12. 1543

Husvételra

minden felekezeti imakönyvek egyszerű és díszesebb kivitelben a legjutányosabb áron; Husvét-i képes levelező lapok nagyban és óriási választékban. Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. szám. 291

Kuvinban nyaralónak

uri kényelemmel berendezett két szobás lakás előszobával, üvegezett folyósóval s hozzátartozó mellékhelyiségekkel együtt, az Arad-hegyaljai h. é. motoros vasut megállóhelye mellett október hó 1-ig bérbeadandó. Értekezhetni Kászonyi Jánosnál, Kuvinban. Posta Kovaszinc. 1318

Katóságilag engedélyezett

kiadású könyvek, papíráruk és rőszerekben üzletáthelyezés miatti. Ingusz I. és Fia könyv-, papir- és írószer kereskedésében, Weitzer János-utca. 173

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45. sz. 1471

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron úgy helyben, mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Antiquár könyvek nagy készlete. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izsó könyv-, papirkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Jég

kapható háztartási célokra naponta házhoz szállítva. Petőfi-u. 7a. — Telephon 199. sz. 1292

49—1909; végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyszentmiklósi kir. járásbírósnak 1908. évi Sp. III. 275/4., 277/4. számú végzése következtében Dr. Szilárd Adolf ügyvéd által képviselt Első magyar gyapju kalap tomp gyár r. t. perjamosi cég javára 677 K. 21 f. és 364 K. 60 fill. s jár. erejéig 1909. évi január hó 30-án foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 649 koronára becsült következő ingóságok, u. m. butorok és egyéb ingók nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a pécskai kir. járásbírósnak 1909. évi V. 28/2. sz. végzése folytán 1041 kor. 81 fill. tőkekövetelés, ennek 1908. évi

október hó 28 napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 253 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig, M.-Pécskán, a 188. számú háznál leendő megtartására az 1909. évi április hó 13-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűzetik s ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. év LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendel- tetik.

Kelt Pécskán, 1909. évi március hó 29. napján.

Tichy Árpád,
kir. jbr. végrh.

1487

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező
Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bobus-udvar.)
Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák,
csillárok, legjobb minőségű
gáz, villany, benoid
izzótövek, ilyámpaszemek,
rechaud-k acetylen égők, üveg-
felszerelések: hengerek, ernyők,
tulipán és gyöngyök, szerelési
anyagok legolcsóbb áron és
kivitelben. 227

Automobil

(téli, nyári karusseria)

4 üléses, 16 lóerejű,
használt

5000 koronáért
azonnal eladó.

Bővebbet a kiadóban. 4168

Fráter Loránd
műsorának dalai

zsebkiadásban 1224

2 korona.

Vidékre K. 2:20 előleges beküldésé-
nél bérmentve szállítja

Weisz Leo

könyv, papir és zeneműkereskedés-
ben Arad, Minorita-palota.
Városi és megyei telefon 230.

KEZESKEDETT FAJTISZTA
ROZSA ÉS GYÜMÖLCSFAKOT
szállítanak
LEGJOBBAN
LEGOLCSÓBBAN
Ifj. Wilk Fr. M. és társa
Feketehalom (Brassó m.)
RITUNTEVE 1906 N. ARANY ÉREM
SZOLID KISZOLGALAS
FOARJEGYZEK DÍJTALANUL.
5933

Városligeti vendéglő megnyitása
Husvét első napján!

Elsőrendű kőbányai sör, valódi
hegyaljai borok, magyaros
konyha. Egyben ajánlom azon-
nan átalakított nagytermemet
banketok, lakodalmak, össze-
jövetelek alkalmára. :: Olcsó
árak! :: Legfigyelmesebb ki-
szolgálat! :: Cigányzene!

Szíves pártfogást kér 1479

Lukács Fülöp László,
városligeti vendéglős.

Bolthelyiségek bérbeadása.

A Boros Béni-tér 11. számú ház átalaki-
tása következtében 1461

folyó évi augusztus hó 1-től kezdve
bolthelyiségek bére adatnak.

A bérfeltételek, ugy mint a tervek betekint-
hetők az Ujaradi uradalmi sörfőraktár-
ban Arad, Boros Béni-tér 23. szám alatt.

Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság Arad.**Meghívó.****A Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság**

1909. évi április hó 18-án, d. e. 11 órakor Aradon, az Arad-csanádi egyesült vasutak üléstermében megtartandó

III-ik évi rendes közgyűlésére.**Tárgysorozat:**

1. Két tag választása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére.
 2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság az 1908. üzleti évre vonatkozó jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
 3. Igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
 4. Az alapszabályok 2., 24. és 32. §-ainak módosítása.
 5. Netáni indítványok.
- A t. részvényesek, a kik a közgyűlésen részt venni óhajtanak, kötelesek részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztárnál, az Aradmegyei Takarékpénztárnál vagy a társaság pénztáránál letétbe helyezni.
- Arad, 1909. április 10.

Az igazgatóság.**Mérlegszámla 1908. évről.**

VAGYON.

TEHER.

| | Kor. | f. | Kor. | f. | Kor. | f. | | K. | f. | K. | f. | K. | f. | |
|---|-------|----|--------|----|--------|----|--------------------------------|-------|----|--------|----|--------|--------|----|
| Telek és épületek; világítási berendezés | | | 143777 | 91 | | | Részvénytőke | | | 400000 | — | | | |
| Készpénz | | | 2622 | 15 | | | Tartalékalap | | | 19207 | 84 | | | |
| Árukészlet: | | | | | | | Értécsökkenési tartalékalap... | | | 5014 | 19 | | | |
| Kész és félkész áruk | 83229 | 59 | | | | | Fel nem vett osztalék | | | 358 | 14 | | | |
| Csillárok és világító testek... | 48258 | 55 | | | | | Hitelezők | | | 128386 | 27 | | | |
| Különböző áruk | 24726 | 55 | 156214 | 69 | | | Elfogadványok... .. | | | 54111 | 60 | 607078 | 04 | |
| Irártási és szerelési anyagok | | | 56404 | 52 | | | Nyereség egyenleg: | | | | | | | |
| Gépek, szerszámok, gyári és | | | | | | | áthozat 1907. évről | 2638 | 86 | | | | | |
| irodai felszerelés... .. | | | 25172 | 73 | | | 1908. évi tiszta nyereség ... | 21620 | 43 | | | 24259 | 29 | |
| Szabadalmak | | | 63200 | — | | | | | | | | | | |
| Adósok | | | 183945 | 33 | 631337 | 33 | | | | | | | | |
| | | | | | 631337 | 33 | | | | | | | 631337 | 33 |

Arad, 1908. december hó 31-én.

Brezniczky Károly, s. k.
főkönyvelő.**Az igazgatóság:**

Sármezey Endre s. k. elnök. **Lészay Ottó s. k.** vezérigazgató. **Paikert Henrik s. k.** igazgató. **Gr. Széchenyi Viktor s. k.** igazgató. **Varjassy Árpád s. k.** igazgató.

Jelen „Mérleg-számlát“ megvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

Arad, 1909. április 8.

A felügyelő-bizottság:

Persa Péter, s. k. felügy. biz. tag. **Szántay Lajos, s. k.** felügy. biz. elnök. **Székely Károly, s. k.** felügy. biz. tag.

A „Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság“ felügyelő-bizottságának jelentése.**Tisztelt Közgyűlés!**

Van szerencsénk a tisztelt Közgyűlésnek jelenteni, hogy törvényszabta kötelességünknek megfelelően, az 1908. év folyamán ismételt megvizsgáltuk a társaság ügykezelését, könyveit és számadásait és azokat mindenkor teljesen rendben levőknek találtuk.

Az igazgatóság által elének terjesztet 1908. évi mérleg-számlát és veszteség- és nyereség-számlát behatóan megvizsgáltuk, az üzleti könyvekkel összehasonlítottuk és meggyőződést szereztünk arról, hogy azok a törvény és az alapszabályok követelményeinek megfelelnek.

Ezek alapján hozzájárulunk az igazgatóságnak az 1908. évi 24259.29 Korona tiszta nyereség hovaforrása tárgyában beterveztett javaslatához s kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy a lefolyt 1908. évre nézve a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint az alulírt felügyelő-bizottságnak megadni méltóztassék.

Arad, 1909. április 8-án.

A felügyelő-bizottság:

Székely Károly, s. k. fel. biz. tag. **Szántay Lajos, s. k.** fel. biz. elnök. **Persa Péter, s. k.** fel. biz. tag.

1521